

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post
 binnenland bij vooruitbetaling . f 2.00
 Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3.00
 Afzonderlijke nummers. . . . » 0.10
 Men abonneert zich voor minstens zes maanden
 ingaande op den dag der eerste toezending f1.—

Prijs der advertentiën.

Per regel f 0.10
 Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
 » » » 1000 » . - 0.08
 » » » 3000 » . - 0.07

REDACTIE: De 4de Commissie, aan welke de verspreiding van populaire kennis omtrent Oost- en West-Indië is opgedragen.

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie”, en gezonden aan den Heer G. E. V. L. VAN ZUYLEN, Voorzitter der Redactiecommissie, 7a Heerengracht, of den Secretaris, Mr. G. VAN SLOOTEN AZN., 43 Conradskade, beiden Den Haag.

Voor de Administratie en Advertentiën wende men zich tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” Haagpoort 4, Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofdoel der Vereeniging is:
 Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen van zoodoende hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor het buitenland minstens f 2.50). Zij die f 5 of meer contrubueeren of een gift in één's schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan allen wordt gratis het Weekblad toegezonden.

Om lid te worden vullt men onderstaand formulier in, en zende het aan het bureau der Vereeniging, Heerengracht 4 Den Haag.

De ondergeteekende
 wonende te _____ wensch
 donateur-trice te worden der Vereeniging „Oost en West” tegen een jaarlijksche contributie van f _____ den 190
 Handteekening:
 Straat of gracht:

Inhoud van dit nummer.

Voor den noodlijdenden Javaan. — Mededeelingen van de 5e Commissie. — Frankrijk's Koloniale Politiek. — Weekoverzicht. — O.-I. Berichten. — W.-I. Berichten. — De Troonrede. — De opvoeding, als middel tot wegneming der rassen-verdeeldheid. — Het Bijencultuur-congres te 's-Hertogenbosch. — Varia. — Voornaamste Inhoud van Nederl. Tijdschriften voor Oost- en West-Indië. — Mail. — Feuilleton.

Voor den noodlijdenden Javaan.

Rest in kas 11 Sept. f 328.18
 Sedert ontvangen:
 Van E. V. te Nijmegen 10.00
 Van B. id. 2.50
 Motto N. E. H. 5.—
 Totaal: f 345.63

† Jhr. Mr. T. A. J. van Asch van Wijck.

Terwijl ons laatste nummer reeds ter perse lag, kregen wij de zeer droeve, maar niet onverwachte tijding van het overlijden van den Minister van Koloniën.

Sedert heeft de gansche Nederlandsche dagbladpers aan de herinnering van den in den

FEUILLETON.

Internationaal Congres voor de Bijenteelt te 's Hertogenbosch.

Rapport over de Bijenteelt in Nederlandsch Oost- en West-Indië.

Het was voor iemand, die zelf slechts een zeer oppervlakkige kennis heeft van bijencultuur, geen gemakkelijke taak om het verslag uit te brengen, waarvan ik de samenstelling op mij nam; maar bij de innige overtuiging, die ik na het bijwonen van het internationaal congres over de bijenteelt in 1900 te Parijs heb gekregen, dat de invoering eener rationeële cultuur van de bij in onze koloniën, groot voordeel zal aanbrengen, heb ik door studie getracht de moeilijkheden te overwinnen en getrouwt ik mij voor het overige de kans, dat vakmannen mijn rapport onvolledig, misschien wel hier of daar onnauwkeurig zullen vinden. De gelegenheid bestaat immers, om mijn rapport aan te vullen en te verbeteren; mijn doel, om aan hen, die de bijencultuur in O. en W. Indië zouden willen in praktijk brengen, een soort wegwijzer te bezorgen, zal daardoor zooveel te eerder worden bereikt.

In de Encyclopaedie van Ned-Indië, uitgegeven bij Martinus Nyhoff te 's-Gravenhage en E. J. Brill te Leiden, vindt men achter het woord BIJ vier en een halve kolom druks of wetenswaardigheden, betreffende de geaardheid der Indische bijensoorten en de verschillende wijzen, waarop de inlanders van den arbeid van dit nuttige insect gebruik maken, om was en honig te verkrijgen. Ik zal den lezer niet vermoeien door de verschillende Maleische en Javaansche namen op te

besten tijd zijns levens uit den arbeid weggerukten Staatsman hoogst waardeerende woorden gewijd. Politieke vrienden en politieke tegenstanders van den ijverigen aanhanger der Anti-revolutionaire partij loofden om het hardst de integriteit en de werkkraft van den overledene.

Wanneer wij dan ook nu, ruim eene week later, op nieuw spreken van het groote verlies, dat Nederland en zijn koloniën vooral, door het heengaan van Jhr. Mr. T. A. J. van Asch van Wijck geleden hebben, dan is dit meer in het bijzonder, omdat de vereeniging „Oost en West” in hem een uit overtuiging, nagenoeg de oprichting af, trouw met haar samenwerkend lid heeft verloren.

Tot aan zijn tweede benoeming tot Burgemeester van Amersfoort was hij lid van het Hoofdbestuur en toen hij door zijn verhuizing moest aftreden, nam hij het correspondenten-ambt voor Amersfoort op zich, eene functie, die hij heeft vervuld, totdat het Ministerschap hem naar den Haag terugriep.

Maar ook gedurende den tijd, dat hij van uit het hoekhuis van Plein en Binnenhof, zich met al de krachten, die in hem was, er op toelegde om de belangen van Oost en West Indië te dienen, ontving het Hoofdbestuur meermalen het bewijs, dat de Minister, zoowel het streven der Vereeniging om in Nederland voor de koloniën belangstelling op te wekken, als om in de koloniën de nijverheid en de kunstnijverheid van den inlander te bevorderen, zeer op prijs stelde.

Oost-Indië en voornamelijk Java ondervinden in de laatste jaren veel tegenspoed.

In hooge positie en met de macht bekleed, die tot handelen kon leiden, was een man opgetreden, bezield met het vaste voornemen om den treurigen achteruitgang tegen te houden en om door verstandig, maar dadelijk handelen voorspoed te brengen in West en Oost.

Maar met een enkelen zeisslag maait de onverbidde dode dien hoog geplaatsten strijder voor Indië's belangen weg uit ons midden.

Wie zal zijne plaats innemen?

Mededeelingen.

I. Van de 5e Commissie:

De Tentoonstelling van Indisch Vlechtwerk in de Gothische Zaal, die reeds 15 October a.s. gesloten wordt, lijkt, wat het dagelijksch getal bezoekers betreft, veel op een Museum, dat 't gansche jaar open blijft. Dat schijnt nu eenmaal niet anders te kunnen; ook bij vorige tentoonstellingen kwamen er nog kijkers, toen wij reeds aan 't inpakken waren.

Wij achten het daarom goed in de eerste plaats onze leden, die persoonlijk vrij entree hebben, er op te wijzen, dat de sluiting al niet meer zoo ver af is.

Behalve de goedgelukte photo's, die nu reeds op de Tentoonstelling worden verkocht, heeft ook de firma L. Hoorenman een vieraal fraaie, groot-formaat photographien vervaardigd en ter verkoop beschikbaar gesteld, zoowel aan den ingang der Gothische Zaal, als op bestelling bij den uitgever van het „Koloniaal Weekblad” Haagpoort 4. De prijs is f 0.75 per stuk.

noemen, die men aan de bijen geeft, alleen hier opteekenen, dat er volgens die Encyclopaedie zoowel op Java als op de andere eilanden in hoofdzaak twee soorten van bijen zijn, die de schrijver bestempelt met de latijnsche benaming *Apis indica* en *Apis dorsata*. De *Apis indica* is kleiner dan de Europeesche honigbij, de *dorsata* is groter en wespvormig.

Naar men verzekert, zegt de Encycl. verder, bestaat er over geheel Java eene ruwe bijencultuur en zij geeft daarna van eene soort bijenkorf, die op West-Java in gebruik is, de volgende beschrijving: Een rond stuk hout, onverschillig van welke houtsoort van 40 tot 55 centimeter lengte en van 15 tot 30 cM. dikte, wordt over de lengte in twee gelijke deelen gekloofd en daarna uitgehold, waarop de beide stukken weder aan elkaar bevestigd worden. De openingen aan beide kanten worden met een plankje gesloten en in één van die plankjes wordt een gat gemaakt, waardoor de bijen kunnen binnenkomen. Zulke een uitgehold stuk boom, *paroenpoeng* genaamd, wordt ledig in het bosch opgehouden en blijkt het, dat een bijenzwerm zich daarin gevestigd heeft, dadelijk des avonds naar het dorp (de *kampeng*) meegenomen en buiten tegen den achterwand (*paguy*) van de woning of onder een teflak achtergehangen.

In het te Batavia bij G. Kolf en Co. verschijnend Tijdschrift van het Binnenlandsch Bestuur, veertiende deel (1897) vindt men op blz. 203 een verslag over de bijenteelt in de afdeling *Poerworedjo*, een deel der vroegere residentie *Bagalen*, thans *Kedoe*, op Midden-Java, dat ons een duidelijk kijkje geeft op de Javaansche bijenteelt door de Encyclopaedie bedoeld.

Zij is, zegt de schrijver, — de controleur bij het Binnenlandsch Bestuur Gelpke, dus iemand, die het weten kan —, steeds een nevenbedrijf, want hoewel het aantal personen in de afdeling, dat er bijen op na houdt, 5812 bedraagt, (4385 landbouwers, 792 dessa (dorps)-hoofden en 635 niet-landbouwers) derhalve nog al aanzienlijk is, zoo is toch te vergeefs gezocht

Frankrijk's Koloniale Politiek.

Wij zijn, zooals trouwens aan onze lezers bekend is, de meening toegedaan, dat kennismaking met hetgeen andere volkeren doen op koloniaal gebied een hoogst nuttig werk is. Zonder eigen schade of schande, leert men daardoor dikwijls de resultaten kennen van proefnemingen op verschillend gebied. Men wordt gewaarschuwd tegen fouten, terwijl de aandacht valt op goede regelingen of wetten, die met voordeel ook ten opzigt zouden kunnen worden ingevoerd of toegepast.

Bij herhaling hebben wij dan ook artikelen in ons blad opgenomen over de koloniale huishouding der andere mogendheden; het behoort zelfs tot het plan van ons Weekblad om dit regelmatig te doen, maar niet altijd bood het daartoe ruimte en de lessen uit den vreemde werden meestal verdrongen door belangrijke vraagstukken uit eigen gezin.

Ditmaal echter geeft een pas verschenen boekje van den bekenden Franschen schrijver, *I. Chailley Bert*, die behalve van de Fransche koloniën ook van de onze en van de Engelsche door eigen aanschouwing een studie maakte, ons aanleiding weer in het oude spoor terug te komen en te spreken over Frankrijk's Koloniale Politiek

«*Die années de politique coloniale*» is de naam van het, klein-octavo gedrukte werkje van 170 bladzijden. Men kan dus vooraf wel begrijpen, dat men niet behoeft te rekenen op een geleerde en systematische uiteenzetting van het regeer-beleid in de zoo verspreide, zeer in aard verschillende Fransche koloniën. Het is eenvoudig een gezellige causerie er over, zooals wij die van C. B. gewoon zijn, zoowel in zijn boeken als in zijn voordrachten.

In het eerste hoofdstuk, dat hij titelt: «*La théorie du bloc*», maakt hij er Frankrijk een verwijt van, dat het al zijn koloniën, waar het wetten en vorm van bestuur betreft, te veel over denzelfden kam scheert, terwijl er toch zoo'n hemelsbreed onderscheid is, vooral tusschen de reeds oudere, met hun bijna geheel Fransche bevolking en de sedert Jules Ferry onder Fransch Bestuur gekomen gewesten, met name Indo-China en Madagaskar. waar men in hoofdzaak het belang der inlandsche bevolking op den voorgrond dient te stellen, zonder dat daarom op de belangen der Europeesche industriëlen en handelaren, die tot de krachtige ontwikkeling van het land veel bijdragen, niet zou worden gelet.

Heeft Frankrijk te veel koloniën? vraagt hij in zijn derde hoofdstuk en het antwoord is: «Nee». Want hoewel de gezamenlijke oppervlakte der landen over de zee, die rechtstreeks of als protectoraat onder Frankrijk's bestuur staan, ruim achttienmaal grooter is, dan die van Frankrijk zelf, zoo is dit geen bezwaar, omdat het voor 't grootste gedeelte eigenlijk niet zijn koloniën, waarvan de welvaart afhangt van de immigratie van kolonisten uit het moederland. Het zijn meerendeels bezittingen,

reeds bevolkt door inlandsche stammen. En eene wijze staatskunde gebiedt juist om die volkeren in hun eigen belang te besturen en tot welvaart te brengen, niet om ze te doen arbeiden in het belang van het moederland en van uit het moederland en van elders gekomen vreemde kolonisten.

Dit is wel is waar, tot groot nadeel van die landen zelf, niet altijd juist begrepen geworden, zegt de schrijver. En dan haalt hij als voorbeeld aan: Fransch Indo-China met zijn vijf provinciën Tonkin, Annam, Chochinchina, Cambodja en Laos, die reeds nu bevolkt zijn door 20 millioen inwoners, doch geschikt om er wel driemaal zooveel te huisvesten en te voeden.

Die gansche landstreek zou, als Frankrijk zijn taak goed had begrepen, nooit als kolonie moeten zijn beschouwd geworden, maar als een bezitting, in trouwe beheerd in 't belang van den inlander.

Geen of in ieder geval zeer weinig kolonisten; geen of slechts zeer weinig gronden aan Europeaan vercocht of in erfpacht gestaan. Daar-tegenover de bevolking van het land, beschermd in hare bezitting, hare gewoonten en gebruiken en verzorgd, wat materiële belangen betreft.

De openbare werken hadden er moeten worden uitgevoerd, geheel in overeenstemming met de productie van het land, zoowel irrigatiewerken als spoorwegen. Ruime watervoorziening dus der cultuurgronden; systematische verzorging der bosschen; een flink wegenselsel en daarbij ambtenaren alleen bezorgd voor de welvaart en den rijkdom van den inlander.

Overal flinke toepassing der hygiëneleer, met strenge voorschriften, naast goede geneeskundige verzorging.

Opvoeding van den inlander. In de eerste plaats technisch onderwijs tot vorming van den ambachtsman, den landbouwer, den machinist en den administratieve beheerder. Geen meerdere Europeesche beschaving echter, dan voor een volk nuttig kan zijn, dat sedert eeuwen eene eigene beschaving kent.

Na vijftig jaren toepassing van zulk een stelsel, zou de bevolking verdubbeld en 's lands rijkdom tot het tienvoud van den tegenwoordigen zijn geklommen.

Wij zouden een ons toebehoorend en aan ons verknocht Oostersch Rijk hebben gevormd van 60,000,000 inwoners, die vermogend en gelukkig, met gemak 300 millioen franken belasting zouden hebben opgebracht. Een land met een grooten uitvoer van alle koloniale artikelen, die de wereldmarkt vraagt en dat indirect aan het moederland, door den handel en de voordeelige plaatsing van het kapitaal, meer opbrengt, dan het zoo gedaan hebben, als wij hadden voortgegaan, zooals wij zijn begonnen en gekoloniseerd, hooftzake-lijk ten voordeele van de immigranten uit het moederland.

Wij hebben in andere en kortere woorden bovenstaande beschouwingen geheel overgenomen, omdat ze karakteristiek weergeven, hoe in Frankrijk

naar iemand, die uitsluitend van de opbrengst zijner bijenzwermen leeft.

De reden daarvan wordt duidelijk, als men leest, dat de inlander van de cultuur der bijen eigenlijk geen begrip heeft en dat dan ook de gemiddelde verdienste per jaar voor iederen bijenhouder op niet meer dan f 2.40 kan worden geschat.

De wijze van bijen-vangen en bijen-houden is in Poerworedjo geheel dezelfde als in West-Java, maar het uitgeholde hout, dat men er voor gebruikt, heet *glodok* en is veelal van den klapperstam.

Wil iemand bijen houden of een *glodok*, waar de zwerm uit gevluht is, weer vullen, dan hangt hij hem in den een of anderen boom, zoo mogelijk dicht bij zijn huis en wacht geduldig tot een bijenzwerm zich bij toeval daarin komt vestigen. Enkelde helpen het toeval nog een weinig door de *glodok* van tijd tot tijd met een vloeibaar mengsel van geraspte klapper en Javaansche suiker te bespuiten, doch niemand zal in een reeds gevulde *glodok* een bijen-koningin gaan zoeken, om die over te brengen naar een nieuwe *glodok*.

Er zijn Inlanders, die zelfs zo onwetend zijn bij het oogsten der bijen, dat zij, als er meer dan één koningin in de *glodok* wordt gevonden, de tweede doodden, omdat zij weten, dat als er meer dan één koningin is, er een oogtenkijkt komt, dat een gedeelte van den zwerm wegvliegt.

Elke inlander, onverschillig van welken rang, houdt gaarne bijen. De vrouwen van *prajas* (mindere hoofden en voornamelijk inlanders) kunnen de was goed gebruiken bij het batikken en de kleine man houdt gaarne bijen, omdat er zonder noemenswaardige moeite en kosten enig geldelijk voordeel mede te behalen is.

De producten met de bijenteelt te verkrijgen zijn: was, (*malam*), honig (*madoe*) en jonge bijen (*gono*).

De *glodo's* worden in den regentijd om de anderhalve

maand, doch in den droogen tijd om de drie maanden geoogst, terwijl voor het oogsten bij voorkeur wordt gekozen het begin van de Javaansche maand, omdat (uit een soort bijgeloof) het eind van de maand minder gunstig wordt geacht. 's Avonds, als het geschikte oogtenkijkt voor het oogsten daar is, begint men de *glodok* te berooken met smeulend padistroot (rijststroot) of met smeulende oude lappen. De bijen kunnen den scherp rook niet verdragen en kruipen slaapdronken naar de zijden van den *glodok*, waardoor het niet moeilijk wordt om, zonder gestoken te worden, eenige honigraten er uit te halen. Soms wacht men niet tot den avond, beveeligt zich door inwrijving tegen het steken en schuift door het zacht strijken met de hand de bijenmassa op zij.

Een goed gevulde *glodok* bevat tot tien honigraten, doch gewoonlijk is het aantal niet meer dan zes. Men neemt er bij iederen oogst slechts de helft en wel de grootsten uit, want als men ze er allen uithaalt, vliegt de zwerm weg. Een honigrat wordt met de vingers in kleine stukken gebroken en uitgeperst om den honig te verzamelen, waarna men de uitgeperste stukjes en de was, waarin zich de jonge bijen bevinden, in kokend water werpt.

De bovendienzende was, wordt daarna in een klapperdop geschept en afgezonderd van de jonge bijen.

15 middelmatige *glodoks* geven in den regenmaonsson per oogst:
 ½ katti (3 decigram) was, ter waarde van . . . f 0.30
 een flesch honig, ter waarde van - 0.60
 eene hoeveelheden jonge bijen, ter waarde van . . . - 0.40
 Totaal f 1.40

In den droogen maonsson wordt per oogst slechts verkregen:
 1.5 decigram was f 0.20
 aan honig nagenoeg niets, doch aan jonge bijen - 0.20
 totaal f 0.40

de op koloniaal gebied toongevende mannen over die quaesties denken, want men weet het immers in Nederland: *Chailley-Bert* is de voorzitter van de «*Union Coloniale*» en een der invloedrijke leden van het «*Institut Colonial International*», dat het vorige jaar hier in den Haag zijne samenkomst had.

Er is in dat hoofdstuk III nog een ander belangrijk punt, dat wij niet met stilzwijgen kunnen voorbijgaan, niet alleen omdat ook in onze koloniale politiek de woorden annexatie en imperialisme nog al eens tot gedachtenwisseling aanleiding geven, maar vooral ook, omdat het zoo precies aangeeft, hoe expansie van zoogenaamd koloniaal gebied bij de groote mogendheden nog altijd aan de orde is.

C. B. stemt toe, dat een deel van het koloniaal bezit van Frankrijk best had kunnen gemist worden, en dat de verovering of bezetting daarvan dan ook meer het gevolg was van de gemakelijkheid, waarmee men dit doen kon, dan van het besef van het voordeel, dat men er van zou trekken.

Er zijn er daarom dan ook in Frankrijk, die gekant zijn tegen iedere verdere uitbreiding van gebied, en op het jaarlijksch feest der *Union Coloniale* in 1901 verklaarde niemant minder dan de Minister van koloniën, *Decrais*, zeer ernstig, dat Frankrijk geen koloniale uitbreiding meer verlangde. Dit was in het laatste tiental jaren ook onze meening en die van de «*Union Coloniale*» zegt C. B.; wij dachten, dat het tegenwoordige koloniale rijk reeds uitgebreid genoeg was en wanneer het werd aangevallen, tot zijn behoorlijke verdediging, reeds de inspanning van alle beschikbare krachten zou vorderen. Het kwam ons voor, dat in de toekomst Frankrijk's taak niet meer moest zijn om te veroveren, maar om partij te trekken van hetgeen men veroverd had.

Maar de koloniale toestanden zijn sedert in de gansche wereld belangrijk van aanzien veranderd en wij zijn tot het inzicht gekomen, dat aan de noodige uitbreiding van het koloniaal bezit nog lang een einde is gekomen. Zoolwel in Afrika als in Azië ontbreken aan ons koloniaal Rijk nog enkele stukken, die wij voor de vorming van een goed geheel noodig hebben.

Uit een oogpunt van eventuele defensie behoeft men zich niet te doen afschrikken, want juist de noodige aanwinsten zullen de veiligheid van het geheel vergroten en de verdediging er van gemakkelijker maken.

Zou het later blijken, zoo vervolgt hij, dat wij toch te veel hooi op onze vork hebben, dan is het gemakkelijker om een keus te doen uit de vroegere veroveringen, waarvan het toekomstig nut nog problematiek is en enkele daarvan weer los te laten, om ons geheel te wijden aan de latere werkelijk zeer nuttige veroveringen, die ons om zoo te zeggen onmisbaar zijn geworden.

Hoedat *lostalen* gebeuren moet, vertelt hij echter niet, en of hij daarbij denkt aan de morele verantwoordelijkheid tegenover die losgelaten landen en hare bewoners, is evenmin in zijn boek te lezen.

Het is trouwens een eigenaardigheid van den causeur-schrijver, wiens arbeid wij bespreken, dat hij, door den algemeenen stroom meegenomen, zich ernstig warm maakt voor 't belang der overheerschte inlanders van de veroverde landen, maar aan den anderen kant soms niet meer om die inlanders denkt, wanneer 't moederlandsch belang sterk op den voorgrond treedt.

Toch kunnen wij ook dit, zijn jongste koloniaal geschrift zeer ter lezing aanbevelen. Evenmin echter als alles evangelie is, wat hij in «*Java et ses habitants*» vertelde, evenmin is het nu geschrevene een vade-mecum, eene vaste leidraad, voor hen, die de Fransche koloniale politiek zouden willen bestudeeren; maar er komen in de negen hoofdstukken, waarin 't boek verdeeld is, veel aanwijzingen voor, die ongetwijfeld andere landen zich ten nutte kunnen maken.

Zoo lezen wij er b.v. in, dat de Gouverneur eener kolonie, wil hij nut stichten, niet te zeer aan den bond moet liggen van de Regeering in 't Moederland. Wel moet hij, in algemeenen zin, door wetten en voorschriften zijn gebonden aan eene vaste richting van bestuur. maar — liefst in overleg met een Koloniale Raad, waarin ook Inlanders zitting hebben — moeten hem echter, voor 't practisch bestuur van het land, de handen worden vrijgelaten.

Daarbij behoort dan verder eene verstandige decentralisatie, zoodat ook voor 't bestuur der verschillende gewesten en provinciën de stem en het advies van den Inlander worden gehoord.

$4 \times 1.40 + 2 \times 0.40$ zou dus geven f 6.40, maar terwijl de was een steeds gewild artikel is, zijn honig en jonge bijen soms onverkooptbaar. Het eten der jonge bijen wordt voor ongezond gehouden, de liefhebbers er van lijden veel aan keelpijn.

Op de soort van bijen, die in de *glodok* komen, wordt door den Inlander niet gelet, als ze maar was en honig geven, zijn ze welkom; hij noemt ze dan «*tavon oendoehaan*» (bijen, die men houdt om te oogsten).

In het «*Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië*» deel X uitgegeven in 1864, vindt men eene beschrijving der bijenteelt in eenige districten der Praanger-Regentschappen door *W. F. Hoogveen*, die, hoewel ruim dertig jaren vroeger geschreven, niet het bovenstaande vrijwel instemt. Ik vind daarin echter niets, wat er op wijst, dat ook de jonge bijen werden verkocht om gegeten te worden. Daarentegen wordt hier geklaagd over schaarste aan bijen en er op gewezen, dat slechts bij eene zorgvolle en met kennis gedreven cultuur, er van dit middel tot vermeerdering der inkomsten van den inlander iets te maken zou zijn.

Buiten Java, op de andere eilanden van onze Oost-Indischen archipel, schijnt er, zelfs van de primitieve bijencultuur, zooals die op Java wordt gedreven, geen sprake te zijn. En wordt van Timor b.v. heel wat was op Java ingevoerd. Deze wordt verkregen door in de bosschen enkele boomen door schoonmaak in 't bijzonder voor het nestelen der bijen geschikt te maken en door dan van tijd tot tijd die nesten te plunderen. Hoe dit laatste geschiedt, vinden wij in verschillende werken beschreven en wij zullen daarvan hier eene schets geven, getrokken uit een artikel in hetzelfde deel X, over de bijenteelt op Timor, geschreven door den heer *I. Esser*.

Gewapend met een brandend flambouw en voorzien van een hakmes en een lang touw, waaraan gebonden is een

Nog één enkele opmerking nemen wij uit het boek hier over, omdat wij ze zoo volkomen juist vinden: de eisch namelijk, dat de bestuursambtenaren doorkneed zijn in de kennis der taal en der gewoonten van het volk, dat zij moeten helpen regeeren. C. B. wijst op 't voorbeeld van Engeland, dat aan den ambtenaar, ook na zijne komst in de kolonie geen definitieve aanstelling geeft, vóór hij in dit opzicht voldoet aan een streng examen.

Nog veel belangrijker staat er trouwens in het geschrift, omtrent allerlei koloniale vraagpunten van den dag.

Voor onze leden is het te vinden op de leestafel van Heerengracht 4.

WEEKOVERZICHT.

Onder buitengewoon groote belangstelling en hij een zeer beslist optreden van het vermaard oranjezonnetje, heeft de Koningin in eigen persoon de nieuwe zitting van de Staten-Generaal geopend.

Wanneer men eenige maanden geleden voorspeld had, dat de Koningin op den derden Dinsdag in September weer zoo op krachten zou zijn gekomen, dat zij deze zeer vermoeiende en agitatorische formaliteit zou kunnen vervullen, dan waren ongetwijfeld heel wat hoofden in bedenkelijke schudding over zooveel optimisme geraakt. Het was dan ook meer, dan men had mogen verwachten en aan de eerste aanval kwam zeker in de troonrede de doorste alinea toe. Men zal 't ons niet euvel duiden, wanneer wij in deze rubriek den inhoud van de troonrede verder onvermeld en onbesproken laten. Reeds krimp het ongelukkig staatsstuk in alle journalistieke laboratoria op de snijtafel en wordt voor uwe oogen binnenste buiten gekeerd, ontleed en doorgesiept van achter veel hoogwijze, maar sterk gekleurde brilleglazen. Gij hebt er tegen den tijd, dat u dit blad in handen komt, reeds meer dan genoeg van en wij zullen dus den stroom van wijsheid uit het kraantje van onze bespiegelkunde maar niet vermeerderen.

Verleden week vermeldden wij de quaestie van het nederlandsch bondgenootschap met een buitenlandsche mogendheid. Het schrijven daarover wordt aan, ook en vooral door een reeks van interviews met bekende nederlandsche staatslieden door een fransch blad gepubliceerd. Nu is het mogelijk, dat in die interviews, zooals ze in de krant verschenen, de juiste woorden van de uitgehoorden niet worden weergegeven; maar is dat wel 't geval, dan heeft men dagelijks gelegenheid om zich te overtuigen van de waarheid onzer opmerking, dat hij het aborderen van dit vraagstuk de praktische zin uit de hoofden onzer staatsmannen schijnt te vlieden en zij het niet verder brengen, dan tot het uiten van historishe bombast. Sommige van de oude heeren stellen zich zelfs voor dat wij met vechten de situatie zullen redden. Alsof op het oogenblik, waarop uw onderdanige dienaar zijn obsoleet schuttersmusket zal schouderen en ten oorlog varen, de geheele heil niet reddeloos en voor eeuwig verloren zal zijn. Tenzij natuurlijk een onbedaarlijk gelach den vijand, die bij onze «groote» manoeuvres weer eens de gelegenheid had onze militaire kracht te monstern, buiten gevecht stelle. Men drijft thans zelfs de wanrede zóo ver, dat men zich vergelijkt bij de Boeren, die, onder condities duizendmaal beter dan de onze, toch zeker ook niet veel pret van hun gewapend verzet hebben gehad. Staatslieden, vertegenwoordigers van partijen, zijn voor hun uitgesproken gedachten verantwoordelijk, maar men zou dikwijls willen ontkennen, dat zij daarvan een levendig besef hebben.

Het gewichtigst buitenlandsch nieuws kwam deze week uit Amerika. Vooreerst de opstand in Haïti. Eenig opzien werd verwekt door het hardhandig optreden van de Duitschers, die het vaartuigje, dat de Haïtiaansche marine voorstelde, even in den grond hoorden. Men dacht, dat dit wellicht eenig protest bij andere mogendheden zou uitlokken, maar dit gebeurde niet. Eenstemmig schijnt men van oordeel, dat de wereld er op vooruit zou gaan, wanneer met de geheele republiek even korte wetten werden gemaakt, als met haar «Admiraal». Men heeft zich indertijd, voor een goed deel terecht, kwaad gemaakt over het schijnheilig gedicht van Kipling «The white man's burden». Maar men kan niet ontkennen, dat de blanke overheerschers in de kleurlingstaten niet gemist kunnen worden, zoolang de inwoners niet geheel en al in staat zijn een regeering te vormen en geregeld te laten werken. Men ziet aan toestanden zooals op het vroeger bloeiende, thans totaal vervallen eiland Haïti, wat b.v. het gevolg zou zijn van het ontruimen van koloniën. Vroeger, niettegenstaande de slavernij, hadden de negers daar den archivaris dan thans, nu zij slechts bij tusschenpoelen uit hun luie verlamming oprijzen, alleen om elkander in burger-

van boomschors of dierenhuid vervaardigde zak, beklint een persoon den boom. Nabij de bijenwoningen gekomen, hakt hij het onderste, een inferieure soort van was bevattende gedeelte daarvan af, en houdt onmiddellijk de brandende flambouw onder het hangen-blijvende nest, dat alsdan door de bijen verlaten wordt. Hij maakt het vervolgens los van den boom en plaatst het in den zak, waarin 6 tot 10 nesten kunnen geborgen worden; nadat de zak gevul is, laat hij dien zakken, om door den onder den boom staanden makker te worden geleidigd, waarna hij den zak weder op dezelfde wijze vult, totdat de boom geheel ontdaan is van bijennesten.

De onder den boom geplaatste persoon verkeert dikwijls in gevaar van door tijgers te worden weggehaald.

De tijger is namelijk bijzonder belust op jonge bijen, honig en was, en houdt zich dus op in de nabijheid van de boomen, waarna bijennesten zijn. En nu mag de onder den boom staande man, geen vuur of flambouw bij zich hebben, wat hem tegen den tijger zou beschermen, omdat hij dan de uit de nesten verdreven bijen zou tot zich trekken, die in zulk geval evenzeer gevaarlijke vijanden zijn.

Onder boomen, die goed produceren, worden daarom dikwijls stellingen gemaakt, om zoewel den mensch als het product te vrijwaren voor den rooflust der tijgers.

Volgens den Inlander, zwermt in ieder der maanden Januari, Februari en Maart een nieuw geslacht bijen het nest uit. In de maand Augustus, d. i. in 't hartje van den droogen tijd, levert het nest één, hoogstens twee zwermen, soms in het geheel geen.

Nu zou het oogsten steeds in Maart moeten plaats hebben, want dan levert ieder nest ongeveer 0.6 à 0.7 K.G. was en men laat aan de bijen daarenboven de gelegenheid om voort te teelzen, maar de Inlander is bevreest, dat de een of andere hebzuchtige buurman in zijn plaats zal gaan oogsten en hij houdt geen rekening met de toekomst,

oorlogen te vernielen; vroeger was het land een goudmijn, thans is het 't armste van alle staten. Zooals men weet, is de toestand op Haïti niet een gevolg van de afschaffing der slavernij, zooals men die gewoonlijk opvat, maar men mag toch op het voorbeeld van dit land wijzen, om het verderfelijke van te toonen van plotselinge revolutionaire maatregelen, zooals die veelgeloofde afschaffing er een was.

Nimmer zullen wij een lufrede houden op slavernijtoestanden, maar steeds zullen wij blijven betreuren, in de eerste plaats voor onze West, de wijze, waarop zij werden beëindigd.

Vervolgens heeft men in Amerika nog de moeielijkheid met Panama, waar de jaarlijkse revolutie juist weer floreert. Vroeger interesseerde zoo iets eigenlijk niemand, maar nu het doorgraven van de land-enge weer zal worden begonnen, is de politieke toestand in dat gebied van grooter belang geworden. Voor het werk is het noodig, dat de bevolking zich rustig houdt en andere vermakten zoekt dan omwentelingen zelfs al zijn die andere tijdverdriven minder onschuldig. Vandaar dan ook, dat de Vereenigde Staten, die het meest belang hebben bij het kanaal, een paar flinke oorlogsschepen naar Panama hebben gezonden en wellicht peinzin op een coup-de-main om het gebied, waardoor het kanaal zal loopen, definitief onder hun controle te krijgen.

In Frankrijk werd nog eenig leven gemaakt over de terugroeping van den gezant te St. Petersburg. Deze gezant, wiens geboorte en omgang met de russische autocraten hem nu en dan deden vergeten, dat hij de regeering van den «compère» Loubet vertegenwoordigde en niet het keizerrijk Frankrijk, gaf bij zijn terugroeping door protest volkomen duidelijk te kennen, dat hij niet geschikt was, om het hedendaagsch Frankrijk als gezant te dienen. Veel plezier beleefde hij intusschen van zijn tegenspartelen niet, want de Russen, die wel zoo wijs zijn om de verstandhouding met Frankrijk niet om een personen kwestie te bederven, lieten hem in den regen alleen staan. Slechts het gebrek aan bouwstof voor de wereldhistorie, dat deze week kenmerkte, deed een ongewone belangstelling tot het incident ontstaan.

Naar de Engelschen weten te vertellen, kan men, hoewel de Russen zeggen, dat zij reeds een jaar lang zich haasten om Manschoerje te ontruimen, nog niet merken, dat er één kozak minder is, maar wel, dat talrijke Russen zich in het land komen vestigen. Wij hebben nooit geloofd, dat de Russen het land weer zullen prijsgeven. Het kan zijn, dat zij zich daartoe verbonden hebben, maar zij weten heel goed, dat, wanneer zij zich maar niet haasten, nieuwe ontwikkelingen in het Oosten gauw genoeg weer zullen ontstaan, waardoor wel een goede reden voor hun duurzame vestiging zal gevonden worden.

RECLAMES.

Mej. MOONEN—HENNES,
Bilderdijkstraat 98, alhier.
UITZENDING van DINERS.
Kamers met pension te huur.

Abonnement geldig in
BERLITZ
meer dan 170 steden
SCHOOL
ALLE MODERNE
TALEN
Onderwijs Vertalingen
ALLEEN Teler 1138
Gewaarschuldigd tegen arglistige nabootsing 70

Mantel-Magazijn

„DE DUIF”

Zoutmanstraat 49, Den Haag.

SPECIALITEIT

IN

Mantels, Blouses enz.

zoodat de nesten meestal reeds na het uitvliegen van den eersten zwerm in Februari worden geplukt en dan maar de helft aan was opleveren.

Men ziet hieruit genoegzaam, hoe de invoering eener rationele bijencultuur niet alleen in de zoogenaamde Buitenbezittingen, maar zelfs ook op Java, den Inlander veel voordeel zou aanbrengen.

Wat heeft nu de Nederlandsch-Indische Regeering gedaan om hietoe mede te werken? Om dit te weten, wendde ik mij tot ons Ministerie van Koloniën en de Minister gaf mij de vergunning om in bibliotheek en archief nazoeeking te doen. Zeer welwillend bijgestaan door den archivaris van het departement, maakte ik uit de doorgelaten stukken de onder volgende aantekeningen:

In 1862 kreeg de Minister van Koloniën een brief van zekeren heer *Michorius*, toen wonende nabij Frankfort a/d Oder en vroeger geruimen tijd in Oost-Indië. Die brief, aangeboden door de firma *Van Hoboken & Zonen te Rotterdam*, behelsde het betoog, dat «rationele bijenteelt» aan Oost-Indië groote voordeelen zou kunnen bezorgen en dat ze zonder bezwaar in praktijk te brengen zou zijn.

De toenmalige Minister van Koloniën zag in de bijenteelt niet veel heil. Beleedheidsshalve bedankte men den heer *M.* en zond zijn brief ter kennisname aan den Gouverneur-Generaal, met de opmerking er bij, dat het nemen eener proef voor Gouvernements-rekening niet lag in de bedoeling van den Minister.

Het blijkt echter, dat de Gouv. Te. toch nog het advies inwon van den bekenden hortulanus, *Teysman*, een zaakkundige, die dan ook het nemen eener proef ten sterkste aanraade, maar op de geheel ongemotiveerde verklaring van den Directeur der Cultures, dat het nemen eener proef van Gouvernementswege onmogelijk was, rusten daarvan afgezien en bleef de zaak veertien jaren lang rusten.

Oost-Indische berichten.

In een opstel van den heer *Van Kol* over de *Mina-hassa*, opgenomen in het *Soer. Hbl.*, wordt een typisch staaltje gegeven van de wijze, waarop de malcontenten in die streek grieven fabricceeren. Bij het onderzoek naar het aantal verrichte heeren- en negorjendiensten werden den heer *Van Kol* door den ex-majoor *Gerungan* staten voorgelegd, uit welke blijken zou, dat deze diensten in grooten getale werden geëischt en dien-tengevolge zeer op de bevolking drukten. — De heer *Van Kol* liet zich echter geen knollen voor citroenen verkoopen; hij deed onderzoek naar de echtheid van de trouwen zeer van de andere afwijkende lijsten en werkte zóo op het gemoed van één der hoofden, dat deze ootmoedig vergiffenis verzocht: hij had op aandringen van den genoemden ex-majoor medegewerkt, om de staten «*expres voor die gelegenheid te vervaardigen*»!

Uit *Banjoemas* schrijft men aan *De Locomotief*, dat in verschillende districten de bevolking weder aan het snijden van de padi is, doch dat de opbrengst er niet méevalt. Bovendien zijn groote uitgestrektheden niet beplant kunnen worden, noch met rijst, noch met tweede gewassen.

„t Zal me verwonderen”, aldus de corresponderend, „zoo wij dit jaar in de residentie Banjoemas weder hooren van roofpartijen, zooals het vorige jaar het geval was.”

De pokken zijn ook te *Batavia* uitgebroken, waar eenige gevallen zich op *Tanah-Abang* en in aangrenzende buurten voordeden. Het bestuur spoorde de bevolking tot revaccinatie aan.

In de *Semarang Courant* van 7 Augustus lezen wij betreffende de afd. *Demak* der res. *Semarang*:

„De toestand van het drinkwater is afschuwelijk. De bevolking bedient zich voornamelijk van smerig, ondrinkbaar water uit putten, kali's of poelen, — water dat allernadeeligst voor de gezondheid is en waaraan hoofdzakelijk de talrijke offers bij cholera- en koorts-epidemiën moeten worden toegeschreven.

Men heeft slechts het water in het kanaal te zien, om zich af te vragen, hoe het mogelijk kan zijn, dat dergelijk water gedronken kan worden en toch gebeurt het, omdat er geen ander water is. Op de oppervlakte van het water in 't kanaal, waarin hoegenaamd geen stroom meer is, drijft een roode, roestachtige schimmel tot over een groote uitgestrektheid en daarvan wordt gebruik gemaakt, om zich te baden en kleedingstukken te wasschen. Kan dit goed drinkwater zijn? Een groter bron van infectie bestaat bijna niet.

Nu bevinden zich op de hoofdplaats wel een paar artesische putten, waarvan ruim gebruik gemaakt wordt, maar deze zijn te ver afgelegen om de geheele afdeling daarvan te laten profiteren, waartoe zij ook niet voldoende water zouden opleveren.”

Volgens datzelfde blad was de grond in *Demak* kurkdroog en te hard, om met tweede-gewassen beplant te worden.

De gronden, benodigd voor de *Witte-Kruis-Kolonie* te Warak, bij *Salatiga*, vroeg de heer *A. van Emmerik* eenigen tijd geleden in erfpacht aan. De Regeering stond ze in bruikleen (niet in erfpacht) af en dit is waarschijnlijk voor de kolonie veel voordeliger, dan erfpacht.

Te *Tegal* was de cholera blijkbaar geheel geweken; alleen had men er, wegens de aanhoudende droogte en den nog steeds waaierende *angin-koembang*, volop stof.

Te *Batavia* werd op 11 Augustus voor het eerst sedert langen tijd, — n.l. sedert 22 Mei j.l., toen de ziekte daar voor het eerst optrad, — geen enkel cholera-geval geconstateerd.

Te *Magelang* heerschte de cholera in hevigen graad, vooral benedenstrooms van de waterleiding die door de kampong *Kaoman* stroomt. Niet alleen onder de inlanders eischte de ziekte slachtoffers, doch ook onder de Europeanen. Zoo werd o.a. ook aangetast de zuster van den bekenden heer *Joh. van der Steur* en was haar toestand zeer ernstig.

Eenige families verlieten de plaats, uit vrees voor besmetting.

Te *Soerabaya* kwamen, blijkens de officieele tiendaagsche rapporten, van 21 tot 31 Juli 151 gevallen voor, waarvan 95 doodelijk.

Volgens een in de *Straitstblaad* opgenomen statistiek van den Engelschen vice-consul te *Soerabaya* zouden daar, tot den 19den Juli, 8164 gevallen zijn voorgekomen, waarvan 5556 doodelijk. Onder de Europeanen bedroeg het sterftecijfer 156.

Te *Banjarmasin* had, met het oog op den gezondheidstoestand, bij gelegenheid van den verjaardag van *H. M. de Koningin-Regentes* geen parade plaats. — Was het garnizoen al eenigen tijd gespaard gebleven, in het begin van Augustus vertoonde de ziekte zich weer in de bënteng. Eerst een dwangarbeider, daarna een vrouw, vervolgens een ziekenoppasser en eindelijk (5 Augustus) een Europeesch oppasser van de Genie. — Bij de bevolking dagelijks 5 tot 8 gevallen, enz. enz.

In 1876 vestigde *Dr. P. J. Veth*, als voorzitter van het Aardrijkskundig Genootschap, op nieuw de aandacht op het groote belang, dat er voor Oost-Indië gelegen zou zijn in eene rationele bijencultuur; het initiatief kwam echter ditmaal uit Praag. Professor *Rudolf Mayerhöfer*, redacteur van «*Der Bienen-Fater aus Böhmen*», had namelijk in zijn tijdschrift een artikel opgenomen over de verschillende op Java voorkomende bijensoorten, maar tegelijkertijd aanbevelen om de Europeesche honingbij (*Apis mellifica*) naar Java over te brengen.

Wel achtte hij het zeer mogelijk om ook op de Indische bijensoorten toe te passen de cultuurmethoden, die in Europa door *Dzierzon* en anderen met vrucht in praktijk waren gebracht, hetgeen, *mits met goedvondende hand*, heel goed zou kunnen geschieden, maar de Indische honig is dun of slap en flauw van smaak, hetgeen niet ligt aan 't klimaat; maar aan de soort van bij, zegt *Mayerhöfer*, zoodat dit heel anders zou zijn, wanneer de Europeesche bij ingevoerd zijnde, tusschen de tropen zou kunnen aarden. Hij verklaarde zich bereid, om geheel belangeloos, met raad en daad behulpzaam te zijn, als men tot eene proef zou willen overgaan.

Dit een en ander was door *Dr. Veth* in zijn brief uiteengezet en werd in Augustus 1876 aan den Gouverneur-Generaal van *Lansberge* overgebracht, die de zaak warm opvatte en nog in October het voorstel deed, om den *Sen* leeraar, die voor de Buitenzorgsche landbouwschool naar Indië zou komen, eene speciale studie van de bijenteelt te doen maken en hem bij zijn vertrek naar Oost-Indië met het overbrengen van eene kolonie bijen te belasten.

In Nederland werd dit voorstel goedgekeurd en aan bevoelden *Sen* leeraar, den heer *Rijkens*, de opdracht gedaan, tot welker goede uitvoering, hij geruimen tijd langer in Nederland zou blijven en eerst in October 1877 zou vertrekken.

Op treurige wijze eindigde een **expeditie**, onlangs ondernomen **tegen in opstand gekomen Dajaks der bovenlanden van Sarawak**.

Meer dan 800 booten met inlandsche hulpstroepen waren mede de rivier opgegaan. De bemanning van elke boot, volgens een lage raming, stellende op 15 man, geeft dit een totaal van minstens 12000 man. Weldra werd de troepenmacht door cholera aangetast en deze teisterde haar in zoo hevige mate, dat er ten slotte niet meer dan 400 man in het veld overbleven en toen moest men wel tot den terugtocht besluiten.

In het Noorden van **Siam**, in de **Sjanstaten**, brak in Juli een opstand uit, waarop 2000 man troepen werden afgezonden, die echter, wegens den lagen waterstand der rivieren en de moeilijkheden van het terrein, waarschijnlijk veel tijd zullen behoeven om het Noorden te bereiken.

En nu begint het in de aan Siam onderhoorige Maleische staten van het schiereiland **Malaka** ook al te broeien en wel, naar men te Singapore beweert, wegens het onoordeelkundig vorderen van heeren-diensten door de Siamseesche autoriteiten.

De radja's van **Patani** en **Tulobin** werden door de Siamseesche opgelicht, terwijl eerstgenoemde te **Bangkok** door vergift zou zijn opgeruimd.

Het optreden van **Siam** in de Maleische staten van **Malaka** schijnt veel kwaad bloed te zetten en in de Straits-Settlements ziet men dit gaarne; in troebel water is het goed vissen. Met gespannen aandacht volgen daarom de Straitsbladen de gebeurtenissen op **Malaka** en houden niet op de Siamseesche regering aan te vallen.

Atjeh. — De aspirant-controleur **R. Krull** overleed 5 Augustus ten gevolge van de bij den overval op 11 Juli in het **Seunagansche** bekomen verwonding.

Kapitein **Colijn**, die in de Gajo-landen was, berichtte 6 Augustus, dat zijn colonne over **Jamar Kilang** en **Roesb** naar **Laot Tawar** marcheerde. **Polem** liet de colonne voortbijtrekken en ging zich toen weer verschuilen in **Boven-Pira** of **Peuloë**. — **Radja Goenoeng Kabajak** meldde zich en deed de bevolking in het gebied van **Radja Boekit** terugkeeren.

Volgens bericht zou de pretendent-sultan door **radja Patimbang** naar **Gajoe Loeb** gebracht zijn. Met het restant der colonne, sterk 3 luitenanten en 72 minderen, zou kapitein **Colijn** trachten, hem daarheen te volgen.

Een marechaussee-patrouille, onder bevel van den Europeeschen sergeant **Jansen**, viel in gampong **Asan Koembang** in hinderlaag. De sergeant en 7 inlandsche minderen sneuvelden, 8 inlandsche minderen werden gewond, terwijl 9 karabijnen verloren gingen. De vijand liet 11 dooden, vuur- en blanke wapens in onze handen.

Gouverneur van **Heutz** keerde 6 Augustus van **Meulaboh** terug. De weg naar **Wojta** (12 Augustus) gevorderd tot in het bosch van **Wojta**, op 5 kilometer afstand van **Kowala Bè**.

De colonne onder kapitein **Pluim Mentz** rukte 28 Juli naar **Trang** op en bereikte 4 Augustus **Tripa**. Na **Tripa** te zijn gepasseerd, moest zij, één dagmarsch van **Kong** verwijderd, wegens terreinmoeilijkheden en

het groote aantal zieken, terugkeeren; 12 Augustus marcheerde zij, langs het strand van **Tripa**, naar **Soesoh** en **Blang Pidië**.

Luitenant **Campioni** was hem met een detachement van **Blang Pidië** door **Kowala Bateë** en **Seuneum** naar **Kong** tegemoet gegaan en kreeg bij het oversteken van de **Seunagan**-rivier aan beide oevers een kléwang-aanval, dien hij afslag; daarbij werden 3 fuseliers zeer licht gewond; de vijand daarentegen liet 10 dooden met blanke wapens in onze handen.

Aan kapitein **Pluim-Mentz** werd opgedragen, van **Blang Pidië** naar **Kong** op te rukken en daarna over **Boengong Taldeë** naar **Seunagan** door te marcheeren.

„Op 23 Juli ondernam de kapitein van den generelen staf **Rietschoten**, die gezaghebber alhier, geëscorteerd door dertig bajonnetten, onder commando van den tweeden luitenant **Sporry**, een tocht naar de **Koeboesdoesoens**. Het doel van dien tocht was aanraking met de bevolking te krijgen in verband met eventuele registratie der gronden. De tocht liep zonder ongevalen af en had tot uitslag, dat aan de registratie aldaar spoedig kan worden begonnen.

De eenige vijand, tegen wien men hier te kampen heeft, is de enorm lage waterstand. De opvoer van levensmiddelen en troepen, welke tot voor enkele dagen met hekwieltuimels en stoomsloepen kon plaats hebben, geschiedt nu per sampan. Het is te begrijpen, dat naar deze methode uiterst langzaam gewerkt wordt; de afstanden, met den hekwieltuimel in twee dagen afgelegd, vorderen nu van acht tot tien dagen. Het is treurig, maar wat hier tegen te doen? De stand van het water is hier en daar niet hooger dan twee voet. Waren de Djambiërs even stoutmoedig in hun optreden als de Atjehers, geen enkele fuselier zou behouden zijn bestemming bereiken, gezweven van munitie en andere goederen.

Naar ik uit Soerolangoen verneem, is den 25en Juli onder kapitein **Kilian** een tocht ondernomen met 150 bajonnetten. Men denkt drie maanden weg te blijven. Twintig prauwen met levensmiddelen vergezellen de colonne, welke door étappe-posten met de rivier in verbinding blijft.

Den 1sten Augustus meldde men van uit **Kota-Radja** o.m. aan het **Bat. Nbl.**:

„De veiligheid is altijd nog zeer twijfelachtig. — Luitenant **van Aken**, nog zeer kort te Atjeh, werd door een kogel uit een onzer eige geweren getroffen.

Bij een nachtelijke oplichting van eenige bende-hoofden, uit het bivak **Blang Reumah** in de **Paseistreek**, die zich tegen de arrestatie verzetten, drong een kogel, die eerst een Atjeh doorboord had, in **van Aken's** linkerschouder en bleef aan de achterzijde zitten.

Kapitein **Nippels** hoopt binnenkort het hospitaal te verlaten.

Morgen verwachten wij het lijk van den gesneuvelden luitenant **de Bruyn**, om hier op **Peljoet** te worden bijgezet.

Priok Tjahoe. Bij een patrouille op 23 Juli j. 1. in de richting van **Koelekoel** werd desmits plotseling beschoten uit 4 of 5 geweren door een onzichtbaren vijand, waarbij niet levensgevaarlijk werden gewond de europeesche fuseliers **Oomen**, **Klein** en **Bloemhard**.

Bij een patrouille op 25 en 26 Juli werden eveneens drie Europeesche minderen verwond.

Z. en O. afd. v. Borneo. — 5 Augustus keerde de militaire commandant van zijn reis naar de **Boven-Doesoens** te **Bandjarmasin** terug.

De patrouilles, die in den omtrek van **Priok Tjahoe** tusschen 29 Juli en 5 Augustus uitgezonden werden, hadden geen ontmoeting met den vijand.

In **Boven-Doesoens** eischte de cholera vele slachtoffers onder de inlanders; de gezondheidstoestand was er zeer ongunstig.

Djambi. — De assistent-resident keerde 5 Augustus van zijn inspectie-reis door **Boven-Tambesi**, **Marangin** en **Tabir** terug. Alleen op het traject van **Limboer** naar **Rantau-Pandjang** geschiedde de reis onder militaire dekking. De colonne aan de **Boven-Tabir** maakte van 20 tot 23 Juli een excursie naar **Rantau Iaran**, stroomopwaarts van **Rantau Pandjang**, in het gebied der **Batin V**, en naar een zoogenaamde „loewaj pangloe“ een menangkabausche nederzetting. Het verzet was onbetekend.

De vijand liet bij verschillende ontmoetingen zes dooden, drie geweren, een donderbus, een pistool, blanke wapens en munitie in onze handen. Onder de gesneuvelden bevond zich **Raden Piel**, kleinzoon van **Pangeran Dipa Nagoro**. De doesoens waren verlaten, uitgezonderd **Rantau Iaran**, waar zekere **Datoe Toemenggoeng Sedie Radja**, een invloedrijk menangkabausch hoofd, zich bij den, de colonne vergezellenden, aspirant-controleur meldde.

De transporten tusschen **Limboer** en **Rantau-Pandjang** werden niet, het bivak te **R. Pandjang** werd nu en dan beschoten.

Kari Batot, de invloedrijke, ons vijandig gezinde geestelijke, overleed.

Vulcanische verschijnselen. — De **Koningin Regentes** der maatschappij „Nederland“ passeerde 23 Juli j. het eiland **Krakatau**; den commandant van het schip, den heer **Kotling**, viel het op, dat aan de noordzijde voortdurend rook opsteeg; de krateropening kon hij niet zien. Hij meende ook, dat de vegetatie van de Zuid-Westzijde van het eiland minder was en er meer kale plekken waren in het groen (dat spoedig na de ramp van 1883 weer terugkwam) dan vier maanden te voren.

In verband met verschijnselen van verhoogde vulcanische werking op **Java**, de jongste aardbevingen, enz., acht het **Bat. Nieuwsblad** dit een zeer belangrijke mededeeling. Ook de **Sendoro** geeft teekenen van verhoogde werkzaamheid. Tegen het einde van Juli werd deze berg bestegen door den assistent-resident van **Temanggoeng**, den heer **J. Hofland**, o. a. vergezeld van den controleur **H. A. de Groot**. Men bevond, dat sedert de laatste waarnemingen, gedaan door den heer **Kising**, administrateur eener onderneming in die buurt, de werking van de **geoenog Sendoro** zeer was toegenomen.

West-Indische Berichten.

Met ingenomenheid is in Suriname de benoeming van den heer **Lely** tot Gouverneur der Kolonie begroet. „Een gelukkig verschijnsel mag het heeten“, schrijft „Onze West“, dat een man van de positie van den heer **Lely**, die niet het Gouverneurschap van Suriname behoeft te aanvaarden, om zijn maatschappelijke positie te verbeteren, niettemin zich vinden liet de teugels van 't bewind in handen te nemen, over het in zoo veel opzichten achterlijk Suriname. En verder: „Maar wat voor Suriname wel het belangrijkste is: hij is een man van erkende bekwaamheid“.

Wij mogen er aan toevoegen: een man van karakter en zelfstandig. Eigenschappen die een Landvoogd van Suriname in buitengewone mate te stude komen, die bij voorbaat verzekeren, dat de nieuwe Gouverneur uit eigen oogen zal zien en niet onder invloed zal komen van een of andere partij.

Een woord van dank en hulde voor deze benoeming wordt gebracht aan den Minister van Kolonien, die het belang van Suriname partijbelang deed gaan. Was 't met vreugde, dat men dit rechtschapen en politiek-belangloos optreden heeft gezien, met smart zal men ontwaard hebben, dat zijn eerste werk van ingrijpende betekenis voor de kolonie, — de benoeming van een technisch voor hoog stand persoon tot Gouverneur en 't openen van vooruitzichten op een spoorverbinding naar de goudvelden, ook zijn laatste was; en dat de man, naar wie men in Suriname met verwachting en vertrouwen opzag, zoo kort na de tot standbrenging van deze daden, overleden is.

De heer van **Asch** van **Wijk** heeft Suriname lief gehad; zijn nagedachtenis zal er zeker in eere worden gehouden.

Wij hopen, dat de gang der zaken in de kolonie, dank zij den stoet, dien hij er aan gaf, zulk een wending zullen nemen, dat men er eenmaal door geprikkeld zal worden, om de eer aan die nagedachtenis zichtbaar te toonen.

Alamoë, het boschnegerhoofd in het Coppename-gebied, van wien wij onlangs meldde, dat hij den heer **Rhius**, balata-ontginner, had aangehouden onder beschuldiging van moord op een rasgenoot, ten gevolge waarvan de Advocaat-generaal, vergezeld van den district-Kommissaris, op reis was, zoo kort na der plaatse een onderzoek in te stellen. Heeft zich nogmaals, naar wij in **O. W.** lezen, tot het Bestuur gewend.

Hij gaf indertijd, toen hij de inmenging der autoriteiten zag, met gerustheid de zaak in hun handen. Maar van een afdoend onderzoek is er toen blijkbaar niet veel gekomen, want tot 't opgraven van 't lijk om door sekte uit te maken, of den verslagene door een schot 't leven was benomen, werd niet overgegaan, omdat niemand bereid was dat karrewietje op zich te nemen.

Alamoë ziende, dat de bemoeienis der banken geen gevolg had, heeft zich nu — en wel verre van eerbiedig — daarover beklagd, zelfs onder bedreiging van hen, die in de Coppename mochten komen werken, niet ongemoeid te laten, zoo hij geen voldoening kreeg.

Wij kunnen 't ons verklaren dat de man, — gesteld, dat hij gelijk heeft met de beschuldiging, of zelf dit

ADVERTENTIE.

Assurantie Maatschappij tegen Brand-schade en op het Leven

DE NEDERLANDEN van 1845.

Kantoren: 's-Gravenhage, Kerkplein, hoek Prinsestraat. — Amsterdam, Sophiaplein. — Rotterdam, Zuidlaan 24 (Beursplein). — Breda, Prinsestraat. — Haarlem, Kruisweg 70 c. — Nijmegen, Inde-Betoustraat 8. — Groningen, Akerkloof, hoek Akerkstraat. — Zutphen, IJselkade.

Hoofd-Directie te 's-Gravenhage: CAREL HENNY, Directeur; Mr. J. J. HENNY, Adj.-Directeur.

Kapitaal f 4,000,000
Reserves ult. 1901 1,818,000
Betaalde brandschaden tot ult. 1901 - 23,902,000

Verzekering tegen BRAND- en INBRAAK-schaden tegen vaste en zeer billijke Premieën, zonder Inleggen van Nabetafingen.

Te Huis voor Jongelieden.

Amerstoort, Hooglandsche weg 2.

Gezonde streek. Midden van het land. Uitnemende scholen. Zoo noodig hulp en leiding bij studie. Liefderijke behandeling. Billijke voorwaarden. Aanbeveling door **BAR.SSE M. VAN HEECKEREN VAN WALLÉN** te Beek bij Nijmegen en **DS. H. J. TER HAAR ROMENY**, Pred. Ned. Herv. Gemeente te Amersfoort.

Tandarts

REGENSBURG,

Laan v. Meerdervoort 40.

Spreekuur van 12 tot 4 uur.

Anton Lotz,

Horloger-Opticien.

PIET HEINSTRAT 61,

's-GRAVENHAGE.

Export naar Oost- en West-Indië.

Horloges. — Pendules.

Optische Artikelen.

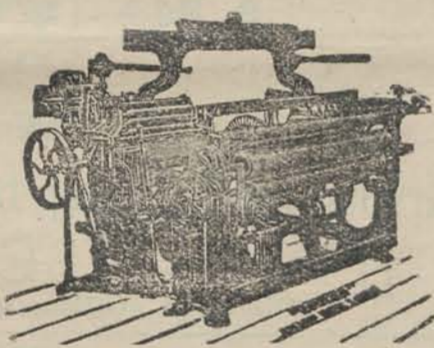
Likdoorns en Eeltknobbels kunnen alleen verwijderd worden door den

Likdoornpleister

van Mej. E. DE LEEUW,

Prinsestraat 42, Den Haag.

Prijs 50 ct. fr. p. post 60 ct.

Uitsluitend Witte Goederen — Uitzetten. — Luiermanden. — Uitrustingen.

Natuur wollen Ondergoederen. — Tricot Goederen. — VAN JANSSEN & TILANUS, FRIEZENVEEN.

Ver, Linnen en Katoen Industrie

„TWENTHE“

Piet Heinstraat 45, Den Haag.

NB. Men gelieve ons fabrikaat niet te verwarren met het gewone fabrieksgoed, daar zoowel Dames-, Heeren- als Kindergoed liefst naar in te leveren modellen keurig gemaakt wordt, en daarvan zoo noodig eerst een geregen pasmodel gegeven wordt.

Prijscouranten en informatie betreffende de nitrustingen voor Oost- en West-Indië worden verstrekt door de Informatiebureaux van de Vereeniging „OOST en WEST“ Heerengracht 4 den Haag en te Weltevreden.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Gedempte Raamstraat 11-12,

'S-GRAVENHAGE.

Hofleveranciers.

Nederlandsche Fabrik van Borduur- en Passementwerken, Galonweverij à Jacquard, Photographien en Teekeningen van Vaandels. Maconieke Artikelen enz. worden franco ter inzage gezonden.

Zilveren Medaille Wereldtentoonstelling PARIJS 1900.

J. V. v. D. AREND,

MARCHAND-TAILLEUR.

VAN KINSBERGENSTRAAT 100.

'S-GRAVENHAGE.

Ontvangen de nieuwe HERFST- EN WINTERSTOFFEN EN

fijne dessins voor gelegenheid costuums.

Prompte bediening en billijke prijzen.

NOEREN'S Superieur SCHOEISEL

verkrijgbaar:

NOORDEINDE 150, 's-GRAVENHAGE.

Maat- en Reparatie-Inrichting.

P. G. DUNGELMANN,

Hoogstraat 34 — Telefoon n°. 94, 's-GRAVENHAGE.

Specialiteit in fijne Worst- en Vleeschwaren.

EXPORT NAAR DE INDIEN

onder garantie van goede overkomst.

OVERHEMDEN

NAAR MAAT.

GLÖTZER CHEMISTEN HOOGSTRAAT 24/26 DEN HAAG.

Gasornamenten

Nieuwe Armen van af f 0.60.

Nieuwe Schuiflampen met

Gloeilicht van af f 5.50.

Nieuwe 3-lichts Kronen met Gloeilicht van af f 17.

Surpriselamp

met zijden Kap en Gloeilicht f 13.50.

NIEUW

Geijser-Badkachel.

Nieuwste systeem,

met groot nieuw BAD, met 3 jaar garantie en kosteloze plaatsing, f 60.

20a, Korte Houtstraat, Den Haag.

Telefoon 1207.

„QUISISANA“.

Inrichting tot uitzending van

Vegetarische Dinners.

L. H. LEBEAU — LANGENBERG,

Jacob van der Doesstraat 52.

Eduard Pelger,

„La Haye“

Chapellerie

Civil et Militaire

N° 39 Prinsestraat N° 41.

Allan & Co.

Koninklijke Nederlandsche

Stoom-Meubelfabriek

Magazijnen ter Meubeleering.

Meubelen,

Tapijten, Gordijnstoffen etc

DEN HAAG:

HOOGSTRAAT 16.

Rotterdam.

Utrecht.

HAAGSCHE MUZIEK-HANDEL

ENDERLE en OOSTERVEEN

HOFSPIJ N° 97.

HOFSPIJ N° 97.

Haagsch Publiciteits Bureau

Gebouw Mercurius

NOORDEINDE 33.

Plaatsing van annonces in

alle bladen der wereld.

Voor de INDISCHE BLADEN

vraag men de

bizondere voordelige voorwaarden

Schoonschrift.

In enkele lessen volkomen verbetering van het slechte handschrift. Resultaten verrassend; opleiding voor examen M. O., enz.

H. MOLL,

Hofcalligraaf van H. M. de Koningin-Moeder,
Leeraar M. O.

TOLLENSTRAAT 98.

Haagsche Assurantie-Compagnie

voor Brand enz. van 1805

te 's-Gravenhage.

Kantoor Z. O. Buitensingel 245 b/h. Bezuidenh.

Directeuren:

C. W. VERSTEGE en Mr. W. F. G. MASTENBROEK.

Commissarissen:

Mr. W. K. F. P. Graaf van BYLANDT

Mr. J. G. GLEICHMAN.

A. J. H. VAN KAPPEN.

VERHUIZINGEN

onder garantie.

Bergplaats voor Inboedels
(GARDE-MEUBLE)

VERPAKKING

(Emballage)

van alle soorten van goederen ter verzending door de geheele wereld.

DE GRUIJTER & Co.

AMSTERDAM, DEN HAAG, ARNHEM.
Leidschekade 70. Westeinde 48. Parkstr. 70/71.

Fotografie Artikelen

vindt men in ruime keuzen voorhanden in

Hoorenman's

Foto-Magazijnen,

Prinsstraat 29, Den Haag.

Adres van vertrouwen aan repatrieerenden bijzonder aanbevolen.

VOLKOMEN GRATIS ONDERRICHT.

Reparatie Inrichting.

Fournisseurs de la Cour.

KOK & ZONN,

Tailleurs,

VEENSTRAAT 39,

La Haye.

Maison recommandée pour costumes „Genre Tailleur” pour Dames.

ISERIEF & Co.

VEENSTRAAT 16/18,

den Haag.

Magazijn van Garen en Band.

DAMES HANDWERKEN.

Natuur Wollen Ondergoederen

VAN

Jansen en Tilanus.

FRIEZENVEEN.

Tentoonstelling

VAN

Indische Kunstnijverheid

in de Gothische Zaal te 's-Gravenhage,

tegenover het Koninklijk Paleis in het Noordeinde.

GROEP IV.

Indisch Vlechtwerk, Weefselversiering en Kaartweefsel.

Geopend iederen dag van 10 ure v.m. tot 4½ n.m.

Entree voor leden van OOST en WEST (persoonlijk) VRIJ.

Voor Niet-Leden:

DONDERDAGS 50 cents.

ZONDAGS 10 „ (van 12—4½ ure).

Alle andere dagen 25 „

De uitgebreide CATALOGUS kost f 0.25, en is behalve aan het lokaal ook verkrijgbaar aan het bureau Heerengracht 4 en bij de Uitgevers van het K. W. Haagpoort 4.

Blikwerk en Verpakking

voor Oost- en West-Indië.

Aanleg van Gas- en Waterleiding,
Gasgloeilicht en Electric.

3 le Schuitstraat 3,

W. P. JANSSEN.

Mevrouw M. STOFFERS VAN SWIETENSTRAAT 134.

Gelegenheid tot onderricht in Huis-houdelijk Maleisch. In 30 lessen kan men zich voldoende op de hoogte stellen. Informatie Bureau Oost en West. Vervaardiging van Indische uitrustingen. Voorhanden: Ind. Koetangs (Jav. en Europ. model) ter vervanging van corset.

J. CLAUS & Co.

Assendelftstraat 6a, 3de huis van af Westeinde.

MAGAZIJN VAN

GASORNAMENTEN EN WATERLEIDING-ARTIKELLEN.

BADEN en BADKETELS

voor Gas- en gewone Brandstoffen.

AANLEG VOOR GAS- EN WATERLEIDING,

Gasgloeilichtbranders met glas en kousje,

compleet f 0.80.

PRIMA GASGLOEILICHT ROUSJES VAN AF f 0.15.

Speciaal ingericht voor

Heerenkleeding

naar Maat.

Marchand-

Tailleur.

ELANDSTRAAT 26a, Den Haag

STEEDS VOORHANDEN

Fransche en Engelsche Stoffen.

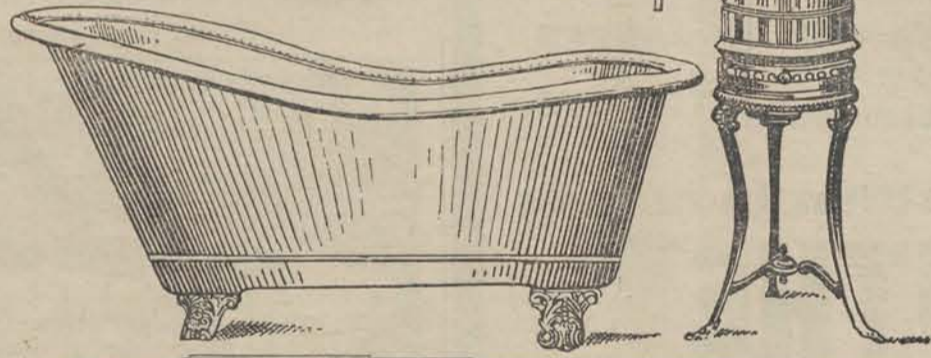
H. CHRISPIJN.

W. P. de Bock,

73 Piet Heinstraat 73, Den Haag.

Telefoon nr. 345

Eigen fabrikaat.

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.

Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvraag toegezonden.

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

SIGARENHANDEL

H. L. VAN RIJSWIJK

Passage 40, Rotonde, Den Haag.

Speciale blikken verpakking

voor OOST- en WEST-INDIEN.

Magazijnen „NEDERLAND”

AMSTERDAM, ROTTERDAM, UTRECHT, HAARLEM,

DEN HAAG, hoek SPUI en SPUISTRAAT.

Grootste Inrichtingen voor:

Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding.

Speciale afdelingen voor Kleeding naar Maat, Uitrustingen, Uniformen en Livreeën.

„NAVIRE”.

Acetyleen Gaslicht-industrie,
Atjehstraat 16.

Voor huis-, tuin- en nachtlampen

ZIJN WIJ SPECIAAL INGERICHT.

Geheel reuk- en gevaarloos.

Vraag onze prijscourant.

„De Hollandsche Nijverheid”, LANGE POTEN 20, 's-GRAVENHAGE.

TELEFOON INTERC. 1312.

Grootste inrichting tot het leveren van
UITZETTEN, LUIERMANDEN en INDISCHE UITRUSTINGEN.

Lange Poten No. 30.

Speciaal Magazijn van elegante

KINDERJURKEN in Stof-Katoen en Neteldoek.

Kindermantels en Hoeden voor elken leeftijd.

Alle goederen worden op eigen ateliers in elken verlangden tijd op maat vervaardigd, zoodat voor keurige afwerking soliditeit en goed passend wordt ingestaan.

G. L. Arbeiter,

Spuistraat 63.

Den Haag.

HOFBONTWERKER.

Grootste sorteering van uitsluitend 1^a Pelterijen.

Speciale Inrichting tot het bereiden en opmaken van tijgerhuiden enz.

Opzetten van Vogels en Zoogdieren.

Conserveeren van Pelterijen enz., tegen de mot.

De Wekker.

Afdeeling Reformkleeding

Zeestraat 29, den Haag.

Grootste sorteering binnen- en buitenlandsche

HYGINIESCHE STOFFEN.

Poreuse stoffen van af f 35 ct. p Meter.

EERSTE

Nederlandsche Verzekering-Maatschappij op het Leven
tegen Invaliditeit en Ongelukken.

Gevestigd te 's-GRAVENHAGE, Kneuterdijk 11.

Belegde waarden f 7.388.395.89.

Uitkeeringen Levensverzekering sedert het bestaan
der Maatschappij f 2.782.732.12.

A. LEWENSTEIN,

Wagenstraat No. 18a, Den Haag.

Levert de beste:

NAAIMACHINES a contant en op afbetaling.

De meest nieuwe soorten steeds voorhanden.

Op alle machines kan geborduurd worden.

Onderricht gratis.

Drie jaar schriftelijke garantie.

Machines worden ook op zicht gezonden.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCH LLOYD”

Maldienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië

in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia.
Oengaran	4 Oct.	16 Oct.	21 Oct.	10 Nov.	12 Nov.
Sindoro *	18	30	4 Nov.	24	26
Salak	1 Nov.	13 Nov.	18	8 Dec.	10 Dec.
Lawoe.	15	27	2 Dec.	22 Dec.	24
				1903.	1903.
Ardjoeno.	29	11 Dec.	16	5 Jan.	7 Jan.
Goentoer *	13 Dec.	25	30	19 Jan.	21 Jan.
		1903	1903		
Merapi	27	8 Jan.	13 Jan.	2 Febr.	4 Febr.
	1903				
Gedé.	10 Jan.	22	27	16	18

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: Ruys & Co., Rotterdam.

De Agenten: Eijkensluyters & Tromp, Anna Paulownastraat 1d, 's-Hage.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani,

maar meent, — wat korzelig is, als hij merkt, dat de zaak niet naar eisch beëindigd is.
Een goede boschner is, — was ook een mensch; en een levende kan een heel lastig mensch zijn.

Door den Gouverneur van Suriname is een verordening, betreffende huwlijken van de Aziaten (emigranten), aan de Koloniale Staten ter goedkeuring aangeboden.

Werd door een vroegere verordening van October 1893, waarbij huwlijksvoltrekkingen op een daarvoor aangewezen dag der week kosteloos kunnen plaats vinden, het sluiten van huwlijken onder de bevolking in het algemeen zeer bevorderd, bedoelde verordening voorzigtig niet voldoende in de belangen van de Nederlandsche en de Britsch-Indische emigranten en hunne afstammelingen. Om hieraan te gemoet te komen, zijn een tiental artikelen voorgesteld, die zoo zijn bedoeld, dat voor zoover ten opzichte der immigranten-bevolking van de geldende wetgeving niet wordt afgeweken, de bepalingen van het burgerlijk recht der kolonie ook voor hun huwlijken gelden.

Hoe goed de regeling van 1893 werkte, blijkt wel uit de volgende cijfers:

Van 1890 tot 1893 werden jaarlijks 15, 7, 9 en 8 huwlijken tusschen Britsch-Indische emigranten gesloten, en van 1894 tot 1901, dus in de jaren na de nieuwe regeling respectievelijk 43, 24, 41, 43, 32, 52 en 44. Een aanmerkelijke verbetering dus. Van 1898 tot 1901 werden tusschen de Nederlands-Indische emigranten 5, 7, 10 en 9 huwlijken voltrokken.

Een enkele maal komen ook huwlijken tot stand tusschen de twee Aziatische stammen, maar tot nu toe zeldzaam. Van 1897 tot 1901 in 't geheel 9.

't Is te hopen, dat deze nieuwe wetgeving er ook nog wat toe bij zal dragen, om het aantal geboorten buiten echt te doen afnemen, want zooals men uit de officieele opgaven in de dagbladen kan lezen, is 't cijfer daer voor Suriname zeer groot.

Wij weten niet, hoe de kwestie van de scheiding geregeld is, maar men mag er wel op bedacht zijn, ten minste wat de inlanders uit Nederlands-Indië betreft, dat deze zonder veel bezwaren tot stand moet kunnen komen; want merken zij, dat hun het huwen gemakkelijk, maar 't scheiden lastig wordt gemaakt, dan is er kans, dat zij het leven in ongehouden staat weer spoedig boven een geregeld huwelijk zullen verkiezen.

De Troonrede.

Wij zullen, geheel in overeenstemming met hetgeen wij ook het vorige jaren deden, de door H. M. de Koningin bij de opening der Kamersittingen op Dinsdag j. uitgesproken Troonrede niet maken tot een onderwerp van critiek.

Een enkele ontboezeming kunnen wij echter niet achterwege laten: Hoe weinig hield ze in over Oost-Indië!

Wij herinneren ons enkele maanden geleden een artikel gelezen te hebben, waarin het gemis aan belangstelling voor die Nederlandsche wingewesten daaraan werd toegeschreven, dat Oost-Indië geen eigen Vertegenwoordigers heeft in de Tweede Kamer. De schrijver wees er op, hoe in de tijden, die wij thans beleven, de Minister van Koloniën de moeielijkste taak zou moeten hebben in het Kabinet, terwijl juist van den arbeid van dat Ministerie naar buiten zoo weinig merkbaar was.

En ook nu weder is in de Troonrede sprake van veel arbeid op velerlei gebied, doch niets van den steeds voortdurende achteruitgang in den economischen toestand van Java, of van de maatregelen, die zullen worden getroffen om het kwaad tegen te houden en de bevolking weer vooruit te helpen.

Het is alsof de Regeering met opzet blind is voor alle betoog, ook van de meest ernstige zijde door feiten en cijfers gesteund.

„Wanooft in eenige residentien op Java maakte „krachtig hulpbetoon van Gouvernementswege noodzakelijk.”

Ziedaar nog, wat gezegd wordt van de ellendie ook nu al op Java heerscht en die van Emmerik er toe-bracht om, gesteund door *particuliere* hulp, de Witte-Kruis-Kolonie te stichten en aan Semarang's ingezetenen, met den Resident aan het hoofd, den oproep in de pen gaf, om door de liefdadigheid gesteed, inrichtingen in het leven te roepen, tot het voeden van hongerlijders en het verplegen van zieken en verzwakten.

Wij zijn volstrekt geen alarmisten en ieder sprankje van licht wordt door ons met vreugde vermeld, maar het is niet onze schuld, dat wij tot nog toe weinig hebben kunnen ontdekken, dat ons de hoop geeft op spoedig herstel.

In de beide laatste nummers van de „Ind. Gids” is het nu weder de assistent-resident H. E. B. Schmidhausen, die van Java's achteruitgang een aangrijpende schets geeft. Maar wie luistert daarnaar in Nederland? In de *Amsterdamer Weekblad* voor Nederland, schreef de heer P. C. Hansen Jr. een artikel, waarin hij tegenover *Het Algemeen Handelsblad* aantoonde, dat periodieke verarming op Java een feit is. Hij besluit zijn betoog met de volgende woorden, die wij gaarne onderschrijven:

„Niet door zichzelf wijs te maken, dat het kwaad „erg niet is, maar slechts door het flink onder de „oogen te zien en zonder vervoel te handelen, kan „verbetering van den treurigen toestand verkregen „worden.”

De Opvoeding, als middel tot wegneming der rassen-verdeeldheid.

Nu bijna een jaar geleden verscheen het eerste nummer van een in het Engelsch geschreven Indisch maandblad: „East and West”, dat te Bombay wordt uitgegeven door den bekenden Parsee schrijver en filantropist: Behramji M. Malabari, die reeds voor jaren als redacteur van het maandblad, „The Indian Spectator”, zijn sporen verdiende. Dit nieuwe tijdschrift heeft volgens den menschlievende oprichter een bijzondere roeping te vervullen: Het moet de denkbeelden van het westelijk deel der wereld vertolken aan den bewoner van het Oosten en omgekeerd, op de wetenschap en de verlichting van den een in aanrakinge komende met de aloude wijsheid en kunde van den ander, om gezamenlijk te geraken tot de ideale, hoogere beschaving. Het zal niet alleen spreken tot den Europeaan, maar tot ieder Engelsch verstaand Indiër, want het zal uit de hoogste als uit de laagste klassen, want het zal op de meest humanitaire wijze alle onderwerpen

van internationaal belang behandelen en trachten de verschillende rassen nader tot elkander te brengen, door hen wederkeerig elkander te leeren begrijpen en waardeeren.

Het heeft zich daartoe de medewerking verzekerd van verscheidene letterkundigen en geleerden in Europa en Amerika, van bekwame Engelschen in Indië en van Indiërs van naam, want de eersten zullen de vertolkers der zuiver Westersche begrippen omtrent Indië zijn, de Anglo-Indiërs zullen kunnen openbaren, welken indruk zij van het Oosten hebben gekregen en wat naar hun denkbeeld in het belang van dat land en volk zou kunnen worden gedaan, terwijl alleen de ontwikkelde oosterling in staat zal zijn het zuiver Indisch standpunt zowel tegenover landgenoot als westerling in het licht te stellen.

Geen wonder, dat de verschijning van dit tijdschrift alom in Engelsch Indië met groote vreugde werd begroet en bij menigeen, niettegenstaande Rudyard Kipling's sombere profetie, dat het Oosten en het Westen elkander ten eeuwigden dagen vreemd zullen blijven, de hoop werd verlevendigd, dat langs dezen weg van innige samenwerking de verschillende rassen elkander meer en meer zullen naderen, totdat zij ten laatste eendrachtiglijk samengaan!

Daar „East and West” niet alleen zijn naam, maar ook het hoofddoel van zijn streven met die van onze Vereeniging gemeen heeft, voelen wij er ons bijzonder toe aange trokken en hopen wij van tijd tot tijd een en ander van zijn inhoud in *Het Koloniaal Weekblad* verkort over te nemen. Als aanvang daarmee leek ons het opstel van professor Ladd te New Haven, uit de tweede aflevering, dat bovenstaand opschrift tot titel heeft, het geschikts toe.

De vraagstukken van verschillende kanten opgeworpen omtrent de *Eenheid van het Menschenras* zijn zóór verscheiden en ingewikkeld, zoo zelfs, dat een oplossing dikwijls niet mogelijk schijnt. Dat alle menschen, uit een anatomisch en physiologisch oogpunt beschouwd, tot éénzelfde soort behooren en dat zij door niet te overschrijden grenzen van iedere andere diersoort afgescheiden zijn, is eene onomstootelijke wetenschappelijke waarheid. Hoe deze eenheid tot stand kwam, of zij haar oorsprong nam in één uitgangspunt, dan wel uit verschillende min of meer in tijd en plaats van elkaar verwijderde middelpunten, is een raadsel, dat waarschijnlijk wel nooit opgelost zal worden.

Maar de uitdrukking *Eenheid van het Menschenras* heeft eene maatschappelijke en zedelijke beteekenis, die van hoogere waarde is voor allen, wier denken en doen gericht is op de oplossing van het hoogst belangrijke vraagstuk: Langs welken weg kan het geheele mensdom tot de ware eenheid, — de eenswillendheid om gezamenlijk daadwerkelijk belang te stellen in het welvaren van alle menschen — geraken?

De natuurlijke grondslag van de zedelijke en geestelijke eenheid van het ras ligt in de samenstelling van den mensch zelve; zij bestaat uit die gevoelens van sympathie en waardeering der soort, welke volgens de leer der zielkunde aan iedere hogere diersoort eenigermate eigen zijn, maar die bij den mensch tot meerdere ontwikkeling zijn gekomen door zijne beoefening der gaven van verstand en gevoel, een eigenschap waardoor hij zich boven de andere dieren kan verheffen.

De aangeborene neiging tot die gevoelens tusschen de verschillende menschenrassen onderling is hoofdzakelijk door drieërlei invloeden versterkt of gewijzigd geworden: door handel, godsdienst en opvoeding. Sinds onheuschelijke tijden heeft de handel een groote macht uitgeoefend op de geestelijke en zedelijke eenheid, zelfs tusschen ver van elkander verwijderde volken.

In de middeleeuwen was de reizende handelaar de grondlegger en bevorderaar tevens van gastvrijheid en vriendelijken omgang, en in latere tijden heeft de uitbreiding van den handel gunstig ingewerkt op het sluiten van bonden en verdragen, ook van algemeen maatschappelijken en ethischen aard; daarentegen heeft de tegenwoordige handelsgeest, met zijn maar al te dikwijls indringend en gluerig karakter, helaas veel rassenhaat veroorzaakt. Onze eeuw, met hare miljoenen gewapende en in het belang van handelsmachten tot den strijd toegeruste mannen, toont niets duidelijker, dan dat het hedendaagsche imperialisme al even weinig geschikt is om het algemeen welzijn van het mensdom te bevorderen, als de vroegere overheerschingszucht van Rome, van de Mogols in Indië of van de Tartaren in China.

De godsdienst moest de machtigste en doeltreffendste bevorderaar zijn, zoowel van de leer als van de praktijk der bedoelde eenheid. Gods vaderschap over het gansche mensdom en aller menschen gelijkheid en broederschap tegenover God, ieder schepsel's plicht en voorrecht tevens, om naar zijn beste vermogen bij te moeten dragen tot de bevordering van het algemeen menschelijk geluk, dat zijn de ware grondvesten dier eenheid. Maar helaas! hoe dikwijls gedurende 's menschen ontwikkelingsgeschiedenis hebben juist botsingen tusschen godsdienstige denkbeelden en praktijken aanleiding gegeven tot haat en weersin bij de menschen onderling, en zelfs geheele volken eeuwenlang tot den wredesten en hardnekkigsten strijd aangezet! Heden ten dage is de bekeeringsjiver, welke aan iederen waren godsdienstzin noodzakelijk eigen is, dikwijls zoodanig verwant aan en verwikkeld met andere belangen, die met den strijd om den handelsovermacht in verband staan, dat deze veel verloren heeft van den weldadigen invloed, welke er van kan uitgaan, zoo het bekeeringswerk uit zijne godsdienstige motieven en met zedelijke volke wijsheid goddienstenge wordt, ten bate der bezielde en geestelijke eenheid van het mensdom.

De opvoeding der menschenkinderen zal zeker, en in steeds toenemende mate, grooten invloed uitoefenen op de onderlinge eenheid; het is goed, dat wij hierop bouwen, als op een onfeilbaar middel tot langzame nuiking van den, verdeeldheid en haat zaaienden, verderfelijken strijd der volkeren om de hoogste macht op handelsgebied. Maar wil de opvoeding deze verbeterende en vredelievende kracht bezitten, zoo moet zij een bijzonder karakter dragen, moet zij een humanitair geest ademen; natuurlijk moet zij gegrond zijn op waarheid en wetenschap, maar den meesten nadruk zal zij toch moeten leggen op de ontwikkeling der ware menschelijkheid, want er zijn opvoedingsmethoden, die meer tot verwijdering dan tot vereeniging der menschenrassen leiden.

Onder goede opvoeding moet hier niet worden verstaan, het leeren van een zekere hoeveelheid wetenswaardigheden of het africhten tot voldoening aan bepaalde exameneischen, maar veelteer het aanbrengen eener algemeene ontwikkeling, en dit in groote mate individueel, omdat de opvoeding niet van buiten aangebracht moet worden, doch uit het innerlijk wezen van iedere persoon zelve voort moet komen, al geschiedt dit ook onder leiding van hoogerstaanden, want het is een feit, dat de ware opvoeding „eigen werk” is, d. w. z. dat zij hoofdzakelijk wordt teweeggebracht door ieders eigen krachten, zoo deze eenmaal in beweging zijn gebracht. Onder hooger onderwijs moeten wij dan ook verstaan een opleiden tot de hoogste menschelijkheid, eene opvoeding, die den mensch verheft boven onkunde, bijgeloof en afgoderij,

boven lusten en harstochten, welke ondeugd baren.

Onkunde, als wel doorzeker bestreden worden door geleerdheid, moet niet door de wijsheid, om eigen doen en laten te regelen naar de feiten en waarheden, welke door de natuur en de geschiedenis geleerd, ten door de zedeleer en de godsdienst voorgeschreven worden. Bijgeloof en afgoderij, dat tweeërlei onredelijk aanhangen van eigen, eenmaal opgevatte denkbeelden, dat het vormen eener verstandige, op menschevriendheid gegronde overtuiging in den weg staat, zijn groote vijanden van rassen-eenheid. De waarlijk welopgevoede mensch heeft eerst zichzelf weten vrij te maken van alle booze neigingen, om daardoor in staat te zijn de lagerstaande rasgenooten tot zich op te heffen; hij kan niet leven bij brood alleen, of met andere woorden: zich verveugen met het bezit en het genot van een zeker hoeveelheid aardse goederen, want juist de opvoeding heeft hem geleerd, dat hierin het geluk niet ligt en deze overtuiging tracht hij door een groot mogelijk aantal zijner medemenschen te doen deelen. De beste vrucht dezer opvoeding is, dat zij hare deelhebers vertrouwd maakt met de goede denkbeelden en neigingen, welke alle volkeren gemeen hebben. Menschen van verschillende beschaving kunnen elkaar meestal moeilijk naar waarde schatten; een Europeaan b. v. zal een Chinees een barbaar vinden, terwijl voor deze — waarlijk niet zonder reden — de eerste in een niet minder ongunstig licht zal staan; alleen een goede opvoeding, waaronder ook begrepen is de kennismaking met zeden en gewoonten van verwijderde volken, zal zoowel den een als den ander in staat stellen elkanders karakter te onderscheiden en elkanders goede eigenschappen te waardeeren.

Het is een treurig feit, dat de rassenhaat in de laatste jaren eerder toe, dan afgenomen is; de oorzaak hiervan ligt ongetwijfeld in 's menschen gierigheid, in de zucht van individuen en naties om zich door den handel, ten koste van anderen, te verrijken, in machtsmisbruik der zoogenaamd *hoogere* rassen tegenover de *lagere*. Dit is een teeken van verval van het mensdom, en alleen eene opvoeding leidende tot geestelijke vereeniging der menschenrassen, kan op den duur eene verandering ten goede brengen.

Ook de vereeniging „Oost en West” heeft een dergelijke humanitaire, opvoedende roeping te vervullen, waartoe ieder harer leden persoonlijk, ten algemeenen bate, mee kan werken!

N. v. Z.

Het Bijencultuurcongres te 's-Hertogenbosch.

Voor Oost- en West-Indië van groot belang zijn, hetgeen op 9 September j.l. op het internationaal congres voor de bijencultuur te 's-Hertogenbosch is behandeld. De beide rapporteurs over de bijenteelt in de koloniën hadden zich veel moeite gegeven en duidelijk bleek uit hunne rapporten (wij zullen daarvan 't geen wij voor onze lezers belangrijk achten als feuilleton opnemen), dat in tropische landen eene rationele bijencultuur wel bijna nergens bestaat, maar zooals vooral uit het voorbeeld van Jamaica blijkt, toch met groot voordeel kan worden gedreven.

Om een denkbeeld te geven van het geldelijk belang, dat daarin voor ons Oost-Indië gelegen is, was in een der verslagen melding gemaakt van hetgeen in het Tijdschrift der Nederlandsche Mij. tot Bevordering der Nijverheid, afdeling Koloniaal Museum, No. 4 van Augustus 1889, ter zake voorkomt:

In 1860 bedroeg de waarde aan was, die in N. O. I. werd ingevoerd, f 5000. In 1862 werd dit f 28000; in 1872 reeds f 74000 en in 1882 reeds meer dan één miljoen gulden. Hoeveel die invoer later nog is toegenomen wordt niet opgegeven, doch zeker is hij niet verminderd en nu staat het vast, dat invoer van was volkomen onnoodig zal zijn, wanneer er op Java en op de andere eilanden van den archipel eene degelijke bijencultuur gedreven wordt, daargelaten, dat ook de honing een gerecht is voor de voeding nuttig en waarop de inlander zeer gesteld is.

Het Engelsche Keizerlijk Departement van den Landbouw in West-Indië steunt dan ook de bijenhouders der kleine Antillen, door er een deskundige te betalen, die de verschillende eilandte bezoekt, raad geeft, voordrachten houdt en de tijkers (bijenhouders) bijstaat en ze aanmoedigt om de goede methode te volgen, die hen, behalve was, ook honing van de eerste kwaliteit verschafft.

Jamaica bekleedt eene hooge plaats, wat de kwaliteit van zijn honing en was betreft en men wil het daaraan heijden, dat de kleine Antillen daarmee kunnen wedijveren.

Al die overwegingen te samen, hadden de rapporteurs er toe geleid, om aan het congres voor te stellen zijne goedkeuring te hechten aan de beide volgende conclusiën:

1°. Rationele bijencultuur, met inachtneming van alle verbeteringen, die in de laatste jaren werden uitgevonden en in toepassing gebracht, is ook voor tropische landen van het hoogste gewicht.

2°. De bevordering daarvan ligt dus zeker op den weg van Maatschappijen van Landbouw en Nijverheid en van particulieren, die er invloed op kunnen uitoefenen, maar vooral op dien van de Regeeringen, die in overzeesche koloniën of bezittingen het oppergezag uitoefenen.

Tegen de conclusiën werd door een der Nederlandsche Congresleden protest aangeteekend. Men had het reeds voldoende druk en bij de Regeeringse bijencultuur zorg te dragen met voor de Europeesche steun te vragen. Eerst later, als men wat meer wist van hetgeen er op dit gebied in Oost- en West-Indië omging en als door die landen zelf het initiatief werd genomen om bijencultuur in te voeren, zou men kunnen besluiten of men van hieruit hulp zou willen verlenen. Hij stelde daarom voor de conclusiën aan te houden tot een volgend congres.

Door de rapporteurs werd dit voorstel met kracht bestreden, zij toonden aan, dat men reeds in verschillende koloniën met de bijencultuur begonnen was en slechts hulp en leiding noodig had. Aan het initiatief der Ned.-Indische Mpij. Aan Landbouw en Nijverheid was het danken, dat de bijencultuur in de tropen een punt van behandeling op dit congres werd! Het was niet waarschijnlijk, dat men op een volgend congres meer van de bijenteelt zou te weten komen als nu in de rapporten was vermeld.

Wilde men te kennen geven, dat de Europeesche bijenteelt niets verloren van de belangen der overheerste stammen in de koloniën, dan zou het beter zijn er ruitelijk voor uit te komen, maar voor een uitstel was geen enkele behoorlijke reden aan te voeren. Van verschillende kanten in de vergadering werd die meening gedeeltelijk en werd er in 't belang van steun aan de koloniale bijenteelt gesproken; een Algerijn gaf zijn verwondering te kennen, dat men op een internationaal congres van bijzondere Europeesche belang sprak. Met algemeene stemmen werden ten slotte de beide conclusiën aangenomen.

Zij die voor de belangen van Oost- en West-Indië voelen, zullen hierover zeker zeer tevreden zijn, vooral omdat een ander besluit van het congres gemaakt

heeft, dat de uitgesproken wenschen geen woorden in de lucht zullen blijven. Aan de vertegenwoordigers der verschillende landen is namelijk dringend verzocht, om bij de Regeeringen, die hen hebben afgevaardigd, op verwezenlijking er van aan te dringen.

Nederland was op het congres vertegenwoordigd door den heer R. Dinger uit Lunteren, die ons persoonlijk verzekerde aan de bijencultuur in Oost- en West-Indië zijne bijzondere aandacht te zullen schenken.

Nog is er een punt op 't congres behandeld, dat wij hier willen vermelden. In het Nederlandsch rapport was namelijk twijfel uitgesproken, of de bloesem van den koffiebom wel een geschikte bloem was voor de honingbij en zulks in verband met plannen van koffietuinders om de bij, met het oog op de bevordering van de bevruchting, in te voeren. Geruststellend was in dit opzicht de verklaring der vakmannen, die koffieblossom onder de voor de bij zeer gunstige bloemsoorten rekenden.

Varia.

Een menschenkenner. — Op een fabriek in de buurt van Djokja werd onlangs een trommel met geldswaardige papieren gestolen; de despolitie kon geen der bedienden tot bekentenis brengen en toen werd de hulp van een Javaanschen *doekoet* (medicus-toovenaar) ingeroepen en wat de politie niet vermocht, gelukte dezen wijzen man: hij plaatste de bedienden op een rij en ging beurtelings aan ieders duimen trekken, totdat hij bij een kwam en zei: „Jij hebt het gedaan!” en waarlijk, het was de dienaar; bedremmeld bekende hij. — De operatie was niet duur, kostte n.l. slechts een gulden. (Loc.)

De Toengkoë Besar (Kroonprins?) van Asahan zal zich, volgens de *Sumatra-Post*, eerstsdags naar Nederland begeven, om er hooger onderwijs te genieten. Zijn vader, de Sultan, denkt hem te vergezellen.

Gentisville. — De heer *Gentis* is, gelijk onze lezers weten, bezig aan de Wijnkoopsbaai, nabij *Palaboean Ratoe*, een zee- en rivier-badplaats te stichten; het in aanbouw zijnd hotel zal waarschijnlijk in April 1903 geopend worden. Het plaatsje zal *Gentisville* genoemd worden. In het geillustreerd, bij de firma J. H. de Bussy te Amsterdam gedrukt, reclame-boekje lezen we terecht: „dat men soms ver weg gaat, naar Europa, de Riviëra, de kusten der Middellandsche zee, om te zoeken, wat men vinden kan op enkele uren afstand. De strandgezichten, aan de Wijnkoopsbaai, bij zons- ondergang en maneschijn, de kijkes op de *Sakawajana*-rivier, op de heete bronnen nabij *Tjisolok*, op de *Njamploeng-laan*, bevestigen dit. Een schoon land, ons Indië! en wij moeten het prijzen, dat men zich moeite geeft, die schoonheid genaakbaar en genietbaar te maken voor iedereen.”

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor Ned.-Indië, 9e afl. 1902.

P. J. Kooreman: De rechtspraak in burgerlijke zaken van de Maleiers ter Sumatra's Westkust. — H. Kern: Het tweede deel van Aymonier's werk over Cambodja. — H. Pyttersen Tz: De heerschappij over de stille Zuidzee. — X.: Een belangwekkend verzoekschrift. — H. van Kol: Vaderlijke zorg. — Van Diermen: Examens voor Alkmaar en Breda. — Moederland en Koloniën. Nader schrijven van het Bestuur der Vereeniging aan den Min. van Koloniën dd. 26 Aug. 1902 in zake den verkoop van het Banka-ink in Nederland. — Jhr. O. van Beresteyn: Revue van Brochures... enz. W. C. Muller: Bibliographie.

Indisch Militair Tijdschrift, 8e afl. 1902.

C.: Hoogere troepenverbanden. — H. C. de Waal: Een vergelijkende reglementstudie, getoetst aan de praktijk. — J. U. van Loon: Beschouwingen over het vuur met volle projectielen. (Met plaat). — Over landingsoperaties. Met plaat. — Beoordeeling van G. Nypels: Onze strijd in Zuid-West-Selebes tot 1838. — enz. — Voor de praktijk: X: Fourage indemniteit voor kwartiermeesters. — van Diermen: Onnoodige schrijverij. — R.: Examens inlandsche talen. — Mededeelingen. — Varia. — Enz. Bijlage: Rapport betreffende de commissiereis naar Australië van den ritmeester A. B. J. W. Posno, in verband met een eventuele remonteering van het reg. Cavalerie met Australische pomteers.

Mededeelingen van wege het Nederl. Zendel. genootschap, 3e stuk 1902.

Tweede vergadering der Jav. voorgangers in de Missie Oost-Java, te Madjā Warnā 7 en 8 Jan. 1902. — J. H. Hiebank Rooker: De kweekschool te Koeranga (Minahassa) in 1901. — Berichten aangaande den voortgang der Evangelisatie in de Minahassa, gedurende 1899. — J. Alb. F. Schwarz: Joël Wuatén, Inlandsch leeraar te Lëilim (Minahassa). — Statistieke opgave van het aantal gedoopten, aangenomen lidmaten en voltrokken huwlijken in de Minahassa, gedurende 1899. — Staat der Genootschapscholen in de Minahassa, op ult. 1899.

De Indische Mercur, 25e jaarg. (1902) No 37.

Planten voor veevoeder op Java. — Indrukken uit Amerika. — Tolverdrag der Vereenigde Staten van Noord-Amerika met China. — Verkoop van Sumatra- en Borneo Tabak, ogst 1901. — De theorie der vulkanen. — Kamfer. — De Surrogaten van thee. — Verslagen: Handelsvereeniging Holland — Bombay, Amsterdam. — Nederl. Gijpatericha Maatschappij. — Deli Bedagei Cultuur-Mpij. Dividenden. — Spoor en tramwegontvangsten. — Nieuwe Maatschappijen. — Kleine mededeelingen.

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	26 Sept. 10 Oct.	11.30 's av.
Rotterdam, Lloyd,	19 " 3 "	11.30 's av.
Genua, Nederland,	23 " 7 "	9.15 's av.
Marseille, Lloyd,	30 " 14 "	7.45 v.m.
Marseille, Fr. dienst,	20 " 4 "	7.45 v.m.
Brindisi, Eng. dienst,	26 " 10 "	1.— mid.
Napels, Duits. dienst,	29 " 13 "	9.45 's av.

Via Marseille: Suppletore verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 7.45 v.m.
Via Napels: Suppletore verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvoor niet verzekerd.

MAIL SURINAME.

St. Nazaire, Fr.,	8 Oct. 8 Nov.	7.45 v.m.
Amsterdam, Nederl.,	30 Sept. 14 Oct.	11.20 's av.
Southampton, Eng.,	30 " 14 "	11.30 's av.

MAIL CURAÇAO.

Via Genua den 2n van elke maand, alleen op verzoek. Elken Dinsdag en Vrijdag 7.20 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

Palm & van Amstel, BATAVIA.

Beheer van boedels, bezittingen en ondernemingen.
Bankierszaken.
In- en Verkoop van Effecten.
Inkoop van coupons in Europa betaalbaar.
Beleeningen op effecten.
Hypotheeken.
Voorschotten op producten naar Europa.
Controleeren en bijhouden van administraties.
Zee-verzekering (passagiersgoederen, verblijf in noodhaven).
Verzekering van geldswaarden per post verzonden.
Incasso's.

Nederlandsch-Indische Effectenbank.

4 pCt. Pandbrieven

groot f 500.—, f 250.—, f 100.— en f 50.—.
Deze pandbrieven zijn niet aan uitlegging onderhevig; de coupons zijn per 1 Juli en 1 Januari betaalbaar te BATAVIA en te 's-GRAVENHAGE.

Koers van uitgifte 100 pCt.

Nederlandsch-Indische Deposito-Bank.

NEEMT GELDEN IN DÉPOSITO

voor 12 maanden à 4 pCt. per jaar
" 6 " " 3 " " "
" 3 " " 2 1/2 " " "
terwijl over onmiddellijk opeisbare gelden 2 pCt. per jaar vergoed wordt.

Het onderpand der deposito's bestaat in hoofdzaak uit de 4 pCt. Obligatiën waarin de Javasehe Bank haar kapitaal en reservefonds mag beleggen.

Koloniale Zee & Brand-Ass'tie. Mij.

TWEEDE

Koloniale Zee & Brand-Ass'tie. Mij.

Brand-Ass'tie. Mij. „de Oosterling”.

Brand-Ass'tie. Mij. „Insulinde”.

TEKENEN ALLEEN TEGEN BRANDGEVAAR.

Nemen alle risico's voor gemeenschappelijke rekening.

Kapitaal te zamen f 9.405.000.—
Reservefonds ± „ 460.000.—

SLUITEN VERZEKERINGEN OP:

Gebouwen,
Goederen, Producten,
Meubilair

op zeer gunstige voorwaarden.

Palm & van Amstel, BATAVIA.

IN ROBES Fransche Coupe. Maison L. Carrière „Seatio”.

SPECIALITEIT IN INDISCHE KLEEDINGEN. Reform kleding naar keuze.
Attesten ter inzage. 120, Van Swietenstraat 120. Den Haag.

Abonneert U op de Bintang Hindia. Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.

Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.

Iedere abonné ontvangt tot 1 Januari 1903 de nummers gratis.

DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.

De Haagsche Uitgevers-Maatschappij.

„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”,
HAAGPOORT 4.

GOOSEN EN SWAGERMAN,
Vleugels Piano's en Orgels.
RIJKE SORTERING.
DEN HAAG,
149, Boekhorststraat 149a.

WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE en OMSTREKEN

opge maakt door 't Administratiekantoor der firma

FALKENBURG & Co.

's-GRAVENHAGE, Dennenweg 64,

wordt op aanvraag gratis toegezonden.

Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST” te 's-GRAVENHAGE en te WELTEVREDEN ter beschikking van belangstellenden.

B. DERKSEN,

Brood- en Beschuitfabriek

„De Oude Vette Hen”,

OPGERICHT 1680.

8, OUDE MOLSTRAAT—DRIEHOEKJES 8,
's-Gravenhage.

Hofleverancier.

Gewoon- en Luxe Brood, Beschuit, Krentenbrood, enz.

Geregelde bezorging door alle wijken der Stad en Scheveningen.

A. J. MESKER,

MEUBELFABRIKANT.

Hofspui 81, Telefoon No. 240, 's-Hage.

Inrichting voor complete meubileringen, zowel in koop, als in huur.

Complete Ameublementen voor geheele huizen, boven- of benedenhuizen steeds voorradig.

PRIJZEN STERK CONCURREEREND.

Verhuurt mede Gemeubelde boven- en benedenhuizen.

GORDIJNEN.

TAPIJTEN.

Lambert Waterreus,
Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.
TELEPHOON 317.

SAMBALLANS (origineele verpakking) 20 diverse soorten
per busje à 35 en 55 cts.

KLAPPERS (versch geraspt) verkrijgbaar.

Gandaria assin - Atjar temoe koentjie.

Indische Siropen. - Versche Kruiden. - Manissans.

Naar 't oordeel van erkende autoriteiten in Binnen- en Buitenland, Musici en Technici, is de

Siegel-Pianino.

door haar nieuwe Constructie het instrument voor de Tropische landen.

Hoofdgentschap voor Nederland, Ned. Indië en België:

de Eerste Ned. Maatschij t. Fabr. en Invoer v. Muziek-Instr. v/h D. ANSINGH & Co., Zwolle.

Agenten gevraagd.

COSTUMES NAAR MAAT,

Gegarandeerde Coupe.

Specialiteit in:

Gekleede Costumes,

Mantelcostumes,

Mantels,

BLOUSES,

PEIGNOIRS,

Costuumrokken.

GROOTE KEUZE in:

Zwarte en Gekleurde JAPONSTOFFEN.

F. W. von Gemmingen,
13 Anna Paulownaplein — Den Haag.

Goud, Zilver en Diamanten.

S. SPIJER,

7 Schoolstraat over de Vischbanken, Den Haag.

Atelier voor reparatiën en het zetten van Diamanten.

WALTHAM en INTERNATIONAAL WATSCH HORLOGES.

Th. N. Eijffinger,

Hofleverancier.

Hooge Westeinde 5. Telefoon Intere. 124. Den Haag.

Specialiteit in Behangselpapieren,

Lincrusta Walton en Goudleerpapier.

Salubra (muurschildering) { Hygiënisch afwaschbaar.
Tekko (zijde imitatie)

Vitrauphanie-Papier (imitatie glas in lood).

F. H. BOTHE,

21, VEENESTRAAT — DEN HAAG.

SPECIALITEIT IN

GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.

Nouveaute's voor elk seizoen.

STEDS GROOTE ASSORTEMENTEN.

BILLIJKE PRIJZEN.

Abonnement voor niet-leden.

Ondergeteekende verklaart zich te abonneren op het Koloniaal Weekblad orgaan der Vereeniging „OOST en WEST” à f 2.— per jaar.

Naam:

Woonplaats:

Verzoeken dit bijlet na invulling uitteknippen en aan de Uitgevers van dit blad, Haagpoort 4, den Haag te zenden.

Vereeniging OOST en WEST Afdeling 's-Gravenhage.

Aan het Bureau Heerengracht 4, zijn van 10-12 en van 2-4 uur, inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie, den heer G. C. A. DE WITTE, de Perponcherstraat n°. 93.

Een gep. Onderofficier O.-I. Leger voor in- cassering, oppasseren huisbewaarder.	Een Heer voor administratieve be- trekking of magazijnmeester.
Een modiste die werk in Oost-Indië zoekt.	Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij.
Een Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.	Drie Dames voor waarnemen van een huis- houden en naar Indië gaan.
Drie jonge Dames voor Juffrouw van Gezelschap. Eene ook voor leetrice.	Twee Dames om bejaarde dame ge- zelschap te houden.
Een bekwame linnennaaster.	Een Dame zoekt plaatsing als Stenograaf, ook voor les geven.
Gewezen Sergeant in W.-I. voor portier, looper of huisbewaarder; kan ook copieerwerk verrichten.	Een jonge Dame zoekt een t'huis zonder salaris bij eene dame om deze in de avond- uren gezelschap te houden; kan in 4 talen voorlezen en maakt muziek.
Twee jonge Dames die als Gouvernante of Bonne naar Indië willen.	Twee Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de éne Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.
Een gegageerd Onderofficier der Genietroepen zoekt een betrekking voor loopend be- heer; schrijfwerk of eene eenvoudige admini- stratie; ook kantoorwerk in die richting.	Eene Juffrouw voor Depôthoudster.
Eene dame voor 't les geven aan spraak- gebrekkigen.	Een bekwaam machinist machine bankwerker voor plaatsing in Oost- of West-Indië.
Een Dame les geven in teekenen en por- tretschilderen.	Een gew. O.-I. ambt. voor adm. betrekking.
Een geroutineerd boekhouder 5 jaren als zoodanig in een hotel te Parijs werkzaam. Is tevens correspondent in de moderne talen. Uitmunten referentiën.	Eene Dame v/h maken van fijne handwerken.
Eene Dame voor pianoles.	Een Dame voor administratieve be- trekking.
Een heer, gewezen fabricatiechef suikerfabriek, met diploma machinistenschol, voor admin. betrekking.	Twee jonge Meisjes en een jonge Weduwe om als kinderjuffrouw mede naar Indië te gaan.

De 's-Gravenhagische Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gehr. Giunta d'Albani.